

új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

A varbergi erőd kapuja (Szilágyi Enikő felvétele, 2015)

*Jöttem esőben, sűrű sárban,
roppant hegyeknek árnyékában,
lassan szitáló őszi ködben,
s még meg se kérditek, miért jöttem?*

*

*Emlékezzél,
meg kell, hogy ismerj engem,
egyszer, mikor nagy bánatod volt,
észrevétlen nyomodban mentem.*

Pilinszky János: Mári néni

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
 az Egyháztanács lelkészi elnöke
 523 98 HÖKERUM Tångagårde 136
 Tel: *a vezetőkes szám megszünt*
 Mobil: +46-70-602 29 68
 E-mail: tggparokia@gmail.com

EGYHÁZI TISZTSÉGVISELŐK

Dr. SEBESTYÉN GÁBOR
 a Stockholmi Gyülekezet felügyelője
 az Egyháztanács világi elnöke
 országos főfelügyelő
 126 47 HÅGERSTEN Fastlagsvägen 42/1
 Tel: +46-8-184 172 Mobil: +46-73-966 04 75
 E-mail: g.sebestyen@comhem.se

GAAL ANDRÁS
 a Jönköpingsi Gyülekezet felügyelője
 az Egyháztanács elnökségének tagja
 országos főgondnok
 567 31 VÅGGERYD Smedbygatan 21
 Tel: +46-393-161 69
 E-mail: gaal.andras@telia.com

TÓTH ILDIKÓ
 a Sölvesborgi Gyülekezet felügyelője
 az Egyháztanács elnökségének tagja
 országos főjegyző
 294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlg 4 H
 Tel: +46-456-140 37 Mob: +46-73-025 40 14
 E-mail: tothildiko41@gmail.com

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
 a Malmöi Gyülekezet felügyelője
 az Egyháztanács elnökségének tagja
 217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
 Tel: +46-40-267 638
 E-mail: p.palhazi@telia.com

Ifj. VASZI ÁRPÁD
 a Helsingborgi Gyülekezet felügyelője
 az Egyháztanács elnökségének tagja
 254 49 HELSINGBORG Jaktfålsgatan 62
 Mobil: +46-76-008 08 76
 E-mail: avaszi@tele2.se vagy avaszi@yahoo.se

PAKUCS BERNADETT
 központi pénztáros
 433 51 OJERSJÖ Visaren 5
 E-mail: pakucsbernadett@yahoo.com

DEÁK GYÖRGY
 a Boråsi Gyülekezet felügyelője
 507 54 BRÅMHULT Jutegatan 11
 Tel: +46-33-230 307
 E-mail: deak.gyuri@hotmail.com

FEKETE JENŐ
 az Eskilstunai Gyülekezet felügyelője
 633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
 Tel: +46-16-120 039 Mobil: +46-70-920 33 72
 E-mail: jeno.fekete43@gmail.com

HERCZEGHNÉ DR. JUHÁSZ EDIT
 az Uppsalai Gyülekezet megbízott felügyelője
 740 22 BÅLINGE Åkerby 219
 Mobil: +46-73-772 68 25
 E-mail: hunszkita@gmail.com

JORDÁKY BÉLA
 a Göteborgi Gyülekezet felügyelője
 428 35 KÅLLERED Gamlehagsvägen 19
 Tel: +46-31-795 25 02 Mob: +46-70-562 31 08
 E-mail: bela.jordaky@telia.com

PÉTER CSABA
 a Växjöi Gyülekezet felügyelője
 a Szeretetszolgálat id. országos megbízottja
 352 55 VÅXJÖ Raskens väg 51
 Mobil: +46-70-454 51 21
 E-mail: csaba.peter@hotmail.com

REHÓ ISTVÁN
 a Västeråsi Gyülekezet felügyelője
 723 51 VÅSTERÅS Glasbågargatan 7
 Tel: +46-21-120 991
 E-mail: gerd@jowork.se

SÁRKÁNY SÁNDOR
 a Halmstadi Gyülekezet felügyelője
 312 40 GENEVAD Liljagatan 2
 Mobil: +46-70-972 46 78
 E-mail: sandorsarkany@yahoo.com

SOÓS ERZSÉBET
 a Ljungbyi Gyülekezet felügyelője
 341 31 LJUNGBY Tegelbruksgatan 6
 Mobil: +46-372-848 35 Mobil: +46-72-518 48 35
 zsoka125@hotmail.com

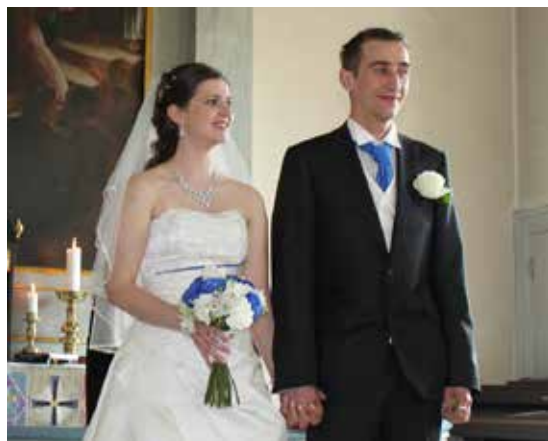
TÅNGAGÅRDE GYÜLEKEZETI OTTHON
 523 98 HÖKERUM Tångagårde 136
 Tel: *a vezetőkes szám megszünt*
 Helyette mobil: +46-70-602 29 68

KATALIN, KÖSZÖNJÜK!

Köszönjük azt a négy évet, amit közöttünk tölthetett Bíró Gulyás Katalin, Magyarország konzulasszonya. Kiküldetése lejárt, munkáját és szolgálatát otthon folytatja. Számunkra, hitből és hittel élő emberek számára mindennél többet jelentett, hogy egy volt velünk a gyülekezeti közösségben, a zsolttáros éneklésben, az Ige hallgatásában, a közös imádságban. Együtt volt velünk az ünneplésben és együtt a mártírjainkról való megemlékezésben, amikor Strängnäs ódon dómtemplomában költők igéit szólaltatta meg. Június 28-án, stockholmi istentiszteletünkön Dr. Sebestyén Gábor, a svéd főváros magyar protestáns gyülekezetének felügyelője, egyben egyházi közösségünk országos főfelügyelője nem akarta és nem is tudta elrejtteni megilletődöttségét, hiszen Bíró Gulyás Katalint hivatalos tisztsége mellett mint gyülekezeti tagunkat is, de ezen túl mint embert és igaz barátot is megismerhettük – tőle búcsúzni nyilván megható volt. Hasonlóképpen Molnár-Veress Pál lelkész is mint nagy tiszteletben álló közszolgálati személyről, de mint közeli barátról is szolt Katalin asszonyt említve. A meghatódottság kölcsönös volt, s talán Katalin asszony sem kívánta elrejtteni lelkének kedves rezdülését, amikor mind a lelkész, mind a főgondnok szájából hallhatta ismételten, hogy visszavárjuk. Számunkra a legkedvesebb ajándék talán az volt a konzulasszony részéről, amikor megígérte: ha erre jár, nagy örömmel találkozik újból itteni ismerőseivel, barátságába fogadott sok-sok itteni magyarral. Katalin asszony, közösségünk nevében köszönjük barátságodat! Isten vezéreljen további utadon!

Bíró Gulyás Katalin konzul asszony

BALLA ANDRÁS, aki 1991. június 12-én, Szászrégenben, Erdélyben született, vallása református, és HARMATH EMILIA, aki 1987. május 23-án, Norrköpingben született, vallása római katolikus, miután Isten színe előtt kinyilvánították, hogy házasságukat Isten rendje szerint kölcsönös szeretetben és hűségben akarják élni egymással, 2015. június 6-án Halmstadban, a Vapnö-templomban Isten igéjével és áldásával egybekötötték. A házasságkötés szertartását Ami Sundberg, a Svéd Egyház Halmstadi Pasztorátusa Söndrum-Vapnö Egyházközségének parókus lelkészője, valamint Molnár-Veress Pál, a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lelkipásztora svéd, illetve magyar nyelven celebrálták.

ETÉDI LIAM ADRIEL, aki született 2015. április 29-én Växjöben, 2015. szeptember 5-én Växjöben, a Mária-templomban a keresztség szentségében részesült. Anyja neve: GUEDEZ ETÉDI ERIKA VANESSA (szül. GUEDEZ CHIRINOS), született: 1983. április 15-én, Valencia városban, Venezuelában, vallása: evangélikus. Apja neve: ETÉDI SZABOLCS LEVENTE, született: 1980. július 4-én, Nagyváradon, Erdélyben, vallása: református. Keresztszülők: PÉTER HENRIETTA (1991-07-21 Budapest, ref.); GUEDEZ ALBERTO JESUS ACOSTA (1989-10-18, Valencia, Venezuela, r.kat.). A szertartást Molnár-Veress Pál lelkész végezte.

KAPCSOLATOK

Valahányszor svéd egyházi méltóságokkal találkozunk, nem mulasztjuk el megemlíteni, hogy magyarok és svédek már a középkorban, a harmincéves háború idején (1618–1648) szövetséges viszonyban voltak, sőt, feleségeik révén II. Gusztáv Adolf király és Bethlen Gábor fejedelem dinasztikus rokonságba is kerültek egymással. De míg a török függőségben uralkodó erdélyi fejedelmet „Mohamedán Gábor” gúnynévvel illették, addig a svéd király az „Észak Oroszlánja” dicőséges nevet viselte.

Vallási-felekezeti téren is jelentős különbség mutatkozott svédek és magyarok között. Míg Svédország lakossága a reformáció idejétől kezdve töretlenül megmaradt lutheránus-evangélikusnak, azaz protestánsnak, Magyarországon a reformáció különböző fázisainak sorrendjében az ország szinte egésze előbb lutheránus hitre, majd a kálvinizmusra tért, egy egészen kis része az unitárius hitet követte. Az ország Habsburg uralom alatt maradt nyugati és északi része Magyar Királyság néven többnyire katolikus, a keleti rész, az Erdélyi Fejedelemség többnyire protestáns, a 150 évig török uralom alá került központi rész pedig vallásilag mondhatni semleges maradt. Az ellenreformáció, majd a törökök kiűzését követően a rekatolizáció következményeként a magyarság nagyobbik része ismét katolikus lett.

Antje Jackelén, a Svéd Egyház érsek asszonya ez év május 4-én Ferenc pápa meghívására a Vatikánban látogatott

Egyházi téren van még egy igen jelentős különbség: a magyarságra rátelepedett kommunizmus több egymást követő nemzedéket ateista és egyházellenes ideológiában nevelt, míg a svédek többsége, ha hagyománytiszteletből is, de hűséges egyháztag maradt. A Svéd Egyház – megőrizve államegyházi jellegét – anyagilag is mindig kitűnően állt, míg Magyarországon és a leszakított területeken az egyházakat szinte egészében megfosztották minden vagyonuktól.

Míg Svédország, de szomszédai, Dánia, Norvégia és Finnország is többé-kevésbé mind megőrizték integritásukat, addig Magyarországot Trianonban szétszabdalták, s egykori lakosságának egy jelentős része idegen uralom alatt, vagy a nagyvilágba szétszórta él. Ez a magyarzata annak, hogy Svédországban is jelentős magyar közösség él.

Ilyen háttérrel és ilyen tényállás ismeretében szoktunk időről időre tárgyalóasztalhoz ülni a Svéd Egyház különböző rangú vezetőivel és igyekszünk eddigi kapcsolatainkat szinten tartani, s ha lehet bővíteni, és helyzetünkön javítani.

Åke Bonnier skarai püspök

Örömkre szolgált, hogy szeptemberben Antje Jackelén, a Svéd Egyház érseke fogadta egyházi küldöttségünket Uppsalában, a napokban pedig Åke Bonnier skarai püspökkel találkoztunk. Több alkalommal is részt vettünk helyi svéd egyházi rendezvényeken és istentiszteleteken, s kedves kollegiális viszony alakult ki köztünk és a hökerumi Södra Ving egyházközség lelkészője, Beatrice Yngversson, valamint Dagmar Lennartsson presbiterasszony között.

Jóleső érzés úgy építeni kapcsolatainkat, hogy tudjuk, ha parányi része is, de része vagyunk annak a hatalmas világméretű egyháznak, melynek ura maga Jézus Krisztus, és amelynek szolgálattevői Ferenc pápától kezdve a svéd érsekasszonyon és a hazai egyházi méltóságainkon át a legkisebb

Beatrice Yngversson lelkész

Dagmar Lennartsson presbiter, aki szívén viseli ügyünket

szórvány lelkipásztoráig, egyházi tisztségviselőjéig és minden egyes tagjáig, mind Isten dicsőségére és a felebarát szolgálatára cselekszünk. Ezt tapasztaltuk Kaszó Gyula szekszárdi lelkész vendégszolgálatára során is, aki lelkész feleségével és négy gyermekével látogatott el hozzánk. A velük töltött hétköznapi önmagukban több bizonyágtételt jelen-

tettek, mint megannyi fennhangon elmondott vallomás.

Kérjük Istent, áldja meg és tegye gyümölcsözővé ott-hon is, Svédországban is és az egész világszórványban is ezeket a kapcsolatokat, hogy hűséggel tudjuk szolgálni továbbra is a ránk bízottakat, s legyünk méltó vigyázói Krisztus egyházának ott, ahova ő örállókul állított minket.

[mvp]

Kaszó Gyula szekszárdi ref. lelkipásztor

SZÖVETSÉG A SZÓRVÁNYBAN

Lelkészutánpótlásról, misszióról, önfenntartásról és a menekültkérdésről is szó esett a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének svájci közgyűlésén. A szeptember utolsó hétvégén rendezett találkozón nyelvi-kulturális-felekezeti sokszínűségben élő, magyar identitástukot őrizni kívánó és a lelki élet biztosításáért tenni akaró magyar hívekkel találkoztunk.

A svájci Alpok szívében fekvő Beatenberg teológiai tanulmányi központja adott otthont az éves találkozóknak.

A szövetség 2000-ben alakult a korábban a Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálat, illetve a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkigondozók Munkaközössége közös gondozásában álló gyülekezetekből. A társulás jelenleg mintegy tizenöt gyülekezeti körzetet foglal magába Nyugat-Európa-szerte.

Elnöke Molnár-Veress Pál, a svédországi magyar protestáns gyülekezetek lelkipásztora. Mint mondta, a szövetséghez tartozó gyülekezetek legkevesebb tíz-húszezer magyart érnek el a Nyugat-Európában tartózkodó több százezerből. A szórványmagyarság nyelvének, kultúrájának megőrzésében ezek a gyülekezetek valódi bázist jelentenek, szolgálatuk pedig gyakran összefonódik a helyi magyar egyesületek közösségszervező munkájával. Nem ritka, hogy a Kőrösi Csoma Sándor Programban részt vevő, a diaszpórában élő magyarság identitásának megőrzése érdekében kulturális-oktatási-közösségszervezési feladatokat ellátó ösztöndíjasok a magyar gyülekezeteknek is hajtóerői.

Lélek és kultúra

„Nyugat-Európában ötven olyan város van, ahol hangzik magyar nyelvű igehirdetés, ezen kívül további mintegy húsz gyülekezetről tudunk, ahol csak alkalmanként tartanak istentiszteleteket. A szövetség honlapján nyilvántartjuk

a gyülekezeteket, állandó információcsere zajlik közöttünk” – számolt be portálunknak Molnár-Veress Pál. Az elnök hozzátette: noha a szövetség azért kapta a protestáns nevet, mert református és evangélikus közösségeket tömörít magába, ez nem jelenti azt, hogy bármely gyülekezetnek vagy lelkésznek fel kellene adnia a felekezeti identitását. Ugyanakkor a szórványmagyarság különleges helyzetéből adódóan az egyes gyülekezetek református, evangélikus, unitárius, sza-

badegyházi tagjai mellett istentiszteleteinket nagy számban látogatják katolikus hívek is. Erős vágy él ugyanis bennük a lelki közösség megélésére éppúgy, mint a nemzeti hagyományok ápolására az idegen nyelvi-kulturális közegben. Ki ezt, ki azt hiányolja más közösségekben, ezért alakulnak ki vegyes összetételű, ám valamelyik protestáns történelmi felekezet hagyományaira épülő gyülekezetek.

Vitás kérdésekben segítenek

Idén Ausztria, Észtország, Finnország, Svájc, Svédország, valamint a szövetség legnépesebb tagságát adó Németország württembergi, észak-rajna-vesztfáliai és észak-németországi gyülekezeti körzeteinek képviselői, továbbá Angliából és Franciaországból érkezett egyéni képviselők, valamint Erdélyből és Magyarországról meghívott vendégek találkoztak. Az evangélikus, illetve református lelkészek és presbiterek beszámoltak a közösségeikben folyó szolgálatról, megosztották tapasztalataikat, a vitás kérdésekben pedig igyekeztek támaszt nyújtani egymásnak meglátásaikkal. A nyugat-európai szórvány különleges helyzete abból is adódik, hogy a müncheni gyülekezet kivételével egyiknek sincs képviseleti joga a befogadó ország zsinatán való részvételhez. Igen gyakran kérdéses a finanszírozásuk, részben azért, mert számos probléma fakad a hovatartozásuk jogi kereteinek tisztázatlanságából is. Az összetartozás erősítése mellett a szövetség közgyűlésein a felvetődő problémákról is tárgyalnak – ha felhatalmazásuk nincs is megoldani azokat.

Változások Svájcban

A szövetség idei találkozásának egyik fő témája a svájci gyülekezetek helyzetének kiértékelése volt. A Svájci Magyar nyelvű Protestáns Gyülekezetek Szövetsége a napokban búcsúzott hat éven át köztük szolgáló állandó lelkészétől, Kókai Csabától. A közgyűlésen elhangzott: Svájcban mindenkor nehézséget jelent, hogy a gyülekezetek vezetésébe a lelkipásztornak nincsen beleszólása, az utóbbi időben pedig finanszírozási gondok jelentkeztek. Tavaly elapadtak a svájci magyar gyülekezetek költségvetésének kétharmadát kitevő állami támogatások, ezért a lelkipásztor szerződésének lejártával a lelkészi állás is megszűnt. A lelkigondozói szolgálat ennek ellenére folytatódik: annyi magyar lelkész él ugyanis Svájcban, hogy ha a gyülekezetek összeadják a szolgálathoz szükséges háttértámogatást, talán mind a hat, szóban forgó gyülekezetben folytatódhatnak a magyar nyelvű istentiszteletek. Érdekes, hogy a folyamat egyik kiváltó oka az, hogy ötszáz év óta először a lelkipásztorok állami alkalmazásból egyháziba kerülnek át.

Varga Pál ulmi nyugalmazott református lelkipásztor

Hatalmas körzetek

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének egy országon belüli legnagyobb közösségét a németországi magyarok alkotják. A beatenbergi találkozón a tíz gyülekezeti körzetet magába foglaló Németországi Protestáns Magyar Gyülekezetek Szövetsége is megtartotta elnökségi ülését. A szövetség elnöke, Varga Pál ulmi lelkipásztor

elmondta: „Ezek a gyülekezetek hosszú ideig komoly anyagi gondokkal küszködtek, nem tudtak lelkészt alkalmazni, olykor egy-egy ösztöndíjas tartott istentiszteletet, így nehéz volt a rendszeres lelkigondozói munkát végezni területükön. A német szövetség ezért azt a célt tűzte ki magának, hogy minden taggyülekezetben legyen lelkész, aki rendszeresen tart istentiszteleteket és látogatja a gyülekezeti tagokat. Az ehhez szükséges anyagiakat a befogadó német egyháztól kaptuk meg, ami nem kis összeg: százezer euró egy évre. A mi feladatunk, hogy ezt a pénzt a munkával arányosan osszuk el. Nagy örömünkre most már mindegyik gyülekezetben rendszeresen tartanak istentiszteleteket, ezeket vagy helyben lakó lelkész végzi, vagy magyarországi ösztöndíjas teológus. Az igazi cél azonban az, hogy mindenhol legyen helyben elérhető lelkész. A lelkigondozói munka nem könnyű a diaszpórában: egy-egy gyülekezet olykor 400 kilométeres körzetet fed le, ekkora területen látogatja a lelkész azon beteg, egyedülálló híveket, akik nem tudnak eljönni az istentiszteletre, de igénylik a lelkigondozást.”

Presbiterképzés

Ugyancsak a németországi szövetség rendezi azt az évenkénti képzést is, amelyre a diaszpórában élő magyar presbiterek kapnak meghívást. A virágvasárnap hétvégéjére eső találkozón biblia- és hitvallásismereti, valamint egyháztörténelmi kurzusokat tartanak, és tisztázzák a presbiteri tisztség mibenlétét is. Sokan közülük ugyanis a szörvényben kapcsolódtak be a gyülekezeti életbe először, így nem rendelkeznek egyházi ismeretekkel. A jövő évi találkozó témája az európai, míg 2017-ben a Kárpát-medencei reformáció lesz.

Ifjak találkozója

A tanácskozáson szó esett a nyugat-európai magyar protestáns gyülekezetek fiataljainak legfőbb találkozóhelyéről, a jövő tavasszal esedékes Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferenciáról is. A lelki növekedést és a magyar identitástudat megerősödését szolgáló nagyheti konferenciát március 19. és 25. között rendezik a németországi Holzhausenben, ahová a hagyományokhoz híven korlátozott létszámban várják Kárpát-medencei fiatalok jelentkezését is. A szövetség a fiatalok közti közösség építésében látja a szörvényben élő magyarság megmaradásának zálogát.

Menekülthullám

A Nyugat-Európai Protestáns Gyülekezetek Szövetségének idei találkozóján pódiumbeszélgetésre is sor került, a találkozó résztvevői a legnagyobb figyelmet a Németországban élő gyülekezeteket különösen érintő menekülthullám felvetette kérdéseknek szentelték. Portálunknak adott interjújában a stuttgarti evangélikus, valamint a müncheni református lelkész is mesélt a kialakult helyzetről.

*Jakus Ágnes
Képek: Füle Tamás*

PÁRHUZAMOS UTAK

Kényszerhelyzet és önként vállalt segítségadás; egykori bevándorlók, akik nem hívei a feltétel nélküli befogadásnak, és Isten missziója: ha az itteniek nem hajlandók megtérni, megtérnek majd az ide érkező idegenek – nagyjából így összegezhetnénk a Németországban élő, protestáns magyar lelkészek menekültkérdésről szerzett tapasztalatait. A müncheni és a stuttgarti lekipásztorokkal a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének találkozóján a svájci Beatenbergben beszélgettünk.

Csákvári Dániel, a Müncheni Magyar Református Gyülekezet lelkésze kérdésünkre elmondta, még a befogadást meghirdető Németország lakosságát is meglepetésként érte, amikor néhány nap alatt több mint hatvanezer menekült és migráns jelent meg a müncheni pályaudvaron. A bajor református egyház elnöke már tavasszal aggodalmát fejezte ki, és a magyar gyülekezettől kért tájékoztatást nemcsak a magyarországi menekültpolitikáról, de a hazánkban folyó cigánymisszióról és a cigányság helyzetéről is. Az október közepén megrendezendő németországi zsinaton várható, hogy kiemelten foglalkoznak majd a menekülthelyzettel.

Párhuzamos társadalmak

A több mint egy évtizede Németországban szolgáló lekipásztor szerint a mostani migránsáradat előidézte változások a német demokrácia szakítópróbájához vezetnek. „Eddig is voltak problémák, és ha nem a jelenlegi integrációs politikát folytatná Németország, itt is bekövetkezett volna, ami

Franciaországban és Párizs elővárosában tapasztalható. Amikor szabad a vallásgyakorlás, szinte semmilyen kényszerítő erő nincs, hogy az itt élőknek meg kellene tanulniuk németül, a kultúrát el kellene sajátítaniuk, a törvényeket pedig ismerni, akkor óhatatlanul kialakulnak párhuzamos társadalmak” – fogalmazott.

És már jó ideje ki is alakultak. Németországban a második világháború óta több évtizedes hagyománnyal rendelkezik az iszlám kultúra, amely a török vendégmunkások beáramlásával még inkább megerősödött. „A fiatalok egy része vallásilag nem kötődik az iszlámhoz, de kulturálisan igen. Egy Göttingenben élő magyar származású zenetanár, az ottani magyar istentiszteletok kántora mesélte, hogy az iskolában a török gyerekek sem hegedülni, sem zongorázni nem akartak tanulni, és hallani sem akartak az európai zenéről.”

A Bajorország tartományi fővárosában szolgáló lelkész szerint a mostani menekültáradat az egész német társadalomban, de különösen a tömegesen érkezőkkel szembesülő

Csákvári Dániel müncheni református lelkipásztor

bajorokban váltott ki nagyfokú elégedetlenséget. „A bajorok érzékelik elsőként ezt a menekülthullámot, mert ide érkeznek először a menekültek és a migránsok, egyébként az itteniek is derekasan kiveszik a részüket a menekültek ellátásából. Ennek ellenére nagy a feszültség, sok a morgás. Nyíltan vagy nem nyíltan, de sokan egyetértenek Magyarország jelenlegi menekültpolitikájával és a keríté-

sépítéssel is. Ha valamit rosszul kezdünk el, abból nehezen fog jó kisülni. Ezt vették észre a németek: a kontrollálatlan, ellenőrizetlen helyzet nem vezet jóra.” Csákvári Dániel hozzátette: nem kérdés, hogy keresztyén és humánus meggyőződésből segíteni kell a rászorulóknak. „Az azonban nagy kérdés, hogy képes lesz-e a német társadalom ezeket az embereket ekkora létszámban integrálni. Társadalmi szinten nagy feszültségek várhatók. Az nem jó, hogy behívunk Európába több százezres menekülttömeget, és utána azt mondjuk: osszuk el a terhet, mert a németek egyedül nem tudnak megküzdeni vele. Előtte miért nem tudták megkérdezni a tagállamokat? Miért nem kérdezték meg a német embereket? Akárhogy is: a befogadó ország állampolgárainak és a más nemzetiségű, vallású és kultúrájú embereknek kell majd együtt élnie. München lakosságának legalább harminc százaléka külföldi, és már a vidéki Bajorország is – benne az öntudatos, sajátos kultúrával rendelkező bajorokkal – párhuzamos kultúrákat magába foglaló helyé válik. Feszültségforrás az is, hogy a bevándorlók kevésbé lojálisak az őket befogadókkal szemben. A feszültséget csak fokozza, ha a befogadó országok is olyan jóléttel kecsegtetik a menekülteket, ami nem fedí a valóságot.

Kényszerpálya és önkéntesség

A németországi helyzetről megkérdeztük a Württembergi Magyar Protestáns Gyülekezet Stuttgartban és környékén szolgálatot teljesítő lelkipásztorát is. Gémes Pál elmondta, gyülekezete nemrégiben drámai hangulatú levelet kapott, amelyben a járási elöljáró arra kérte, ha tehetik, ajánljanak fel épületet a menekültek befogadására, mert a körzet nem képes mindenkit elhelyezni, a tornacsarnokok pedig hamarosan be fognak telni. Nem sokkal később az esperes is nyomatékosította a gyülekezetekhez intézett kérést. Novemberre várnak nagyobb menekülthullámot a németek; a stuttgarti gyülekezet a lebontásra váró épületét üríti ki a napokban, hogy helyet készítsen benne mintegy száz menekültnek, akár hosszabb időre is.

Hogy hogy érinti mindez, arról a lelkész azt mondja: „Nehéz kérdés, mert látom a családok nyomorát, és ki az,

aki ne akarna segíteni ilyenkor. Ugyanakkor abból a száz emberből, akit nálunk elhelyeznek, hatvan-hetven egyedülálló férfi lesz a lakónegyedünk kellős közepén, amiből adódhatnak feszültségek. Igaz, csak a téli időre fogadjuk be őket átmenetileg, és minden valószínűség szerint áprilisban más-hová kerülnek. A környéken már korábban elszállásoltunk csaknem háromszáz menekültet városi otthonokban, a gyülekezetünkben pedig majdnem egy éve működtetünk egy ún. Flüchtlingswohnungot, ami menekültotthont jelent. Ez nem lakás, hanem olyan hely, ahol a menekültekkel önkéntesek foglalkoznak, nyelvórákat tartanak nekik, játszanak a gyerekekkel. Ezeknek a konténerekben lakó embereknek nincs közösségi terük, ahol tartózkodhatnának. Van egy ágyuk és van négy négyzetméter felület, ami az övék, azon kívül semmi. Az integráció elősegítéséhez fontosnak tartottuk, hogy legyen olyan hely, ahol találkozhatnak, és ahol az általunk is támogatott, főleg egyházi berkekből származó csoport foglalkozásokat kínálhat nekik. A civil társadalomnak, benne az egyházaink tagjainak meg kell találni a megoldást arra a helyzetre, amit a politika intéz valahogy.”

Gémes Pál stuttgarti evangélikus lelkipásztor

Félelmek

Az evangélikus lelkész szerint az emberek eközben féltik a munkahelyeiket, és az is visszatetszést kelthet, hogy nem túl nagy a különbség a szociális segély és a menekültsegély között. „A közeljövőben várhatóan nagy-nagy feszültségek lesznek, amelyeknek a félelem az alapja. Nem csak a terrorveszélytől való félelem, vagy az, hogy csapatosan gyülekező férfiak látványa ijesztő lehet, vagy hogy más kultúrkörből érkeznek tömegével emberek. A munkaerőpiac is nagyon nehezen működött az utóbbi években, és most jön egy csomó fiatal, életerős ember. Főleg az idősebb, nem túl képzett kétkezi munkások tartanak tőle, hogy kiszoríthatják őket a munkahelyükről. Ez vonatkozik a mi magyar gyülekezeti tagjainkra is, akik között sok mesterember és szakmunkás is van, és akik tartanak attól, hogy mi lesz, ha nem lesz elegendő az elosztásra szánt pénz, és jönnek a szociális hálón belüli megrövidítések. Még nagyon sokat kell tenni azért, hogy ez ne torkolljon valamiféle ellenségeskedésbe.”

A nyár óta tartó menekülthullám lehengerelte Németországot – állítja a lelkész. „Semmiképpen nem készültünk föl erre a helyzetre, még mindig a sokk állapotában vagyunk. Amire még csak most kezdenek okos politikusok rájönni, az az, hogy nem elég azt mondani, hogy gyertek, most már azon is el kell gondolkodni, hogy mikor lehet a csapat elzárni. Nyilván a menekültek ellátása fontos ve-

tülete a kialakult helyzetnek, de nem az egyetlen, hiszen állandóan jönnek újak.”

„Gyülekezeti lelkészként nekem az a feladatom, hogy ott helyben az együttélést valamilyen formában menedzseljem, és megtegyük, amire a keresztyéni szeretet kötelez: azokat, akik bajban vannak, nem küldjük el, hanem megpróbálunk valamilyen formában segíteni nekik” – tette hozzá Gémes Pál. „A politika feladata az, hogy megoldja ezt az Európa- vagy akár világméretű krízist. A következő választások eredménye meg fogja mutatni, ez mennyire sikerült. Ha ez így folytatódik, a jelenlegi politikai elitet a következő választások elküldik, és ha így lesz, kérdés, ki jön helyettük. Ha nagyon rosszul szerepelnek, nem is akarom elgondolni, milyen politikai erők juthatnak hatalomra – ők vagy radikális megoldást akarnak majd hozni vagy teljesen az ellentétét, a feltétel nélküli befogadást. Egyik sem lenne jó.”

Egyoldalú tájékoztatás

„Különbséget kell tenni a sajtóban hangoztatott szövegek és aközött, hogy az emberek egy része hogy vélekedik” – fogalmazott a lelkész. „Az egyházon belül nagyon sokan azon az állásponton vannak, hogy gyertek, megértünk titeket, segítünk rajtatok, Németország gazdag ország, mi ezt kibírjuk. Nekik az, hogy valahol van egy határ, amit áthatolhatatlanná tesznek azzal, hogy szögesdrótot feszítenek ki rá, borzalom. Noha nem értek egyet velük, engem nem ért semmilyen támadás emiatt. Vannak emberek a gyülekezetben, akikkel szoktam vitatkozni erről. Mindig azt mondom, hogy hallgassák meg a másik oldalt is. Ami a német sajtóban megjelenik, az végtelenül egyoldalú, de ha az ember egy kicsit tud angolul vagy tud magyarul – és erre az internet majdhogynem meghívást ad –, értesülhet arról, hogy az információk fele vagy nem érkezik meg hozzánk, vagy eltorzítva közvetítik őket. Biztató, hogy annak ellenére, hogy Magyarország óriási médianyomás alatt van, nagyon sokan nem elégednek meg az egyoldalú tájékoztatással, hanem utánajárnak a hírek igazságtartalmának.”

Krisztushoz térő családok

„Nálunk egy héttel ezelőtt megjelent egy Iránból jött nő a fiával, azzal a kéréssel, hogy keresztyének akarnak lenni. Nem kevesen vannak ilyenek. Az Iszlám Állam kegyetlen fellépése, ez az irgalmatlan irtása másoknak, de a saját vallásukhoz tartozóknak is, sokakban elindíthatta azt a gondolatot, hogy valami nem stimmel az iszlámban. Valószínűleg előtte sem voltak ők túlságosan nagy megvallói ennek a vallásnak, és most érdeklődnek a keresztyénség iránt. Ez a hölgy például már Iránban is kapcsolatban állt egy földalatti gyülekezettel.” A lelkész hozzátette: „Én most nem úgy látom ezt az egészet, hogy nosza, misszionáljuk

meg a muszlimokat, de ha már elhagyták a hazájukat, ha már ideig eljöttek egy olyan helyről, ahol őket saját honfitársaik fenyegették, és ha nyitnak felénk, akkor jó lenne megadni nekik minden segítséget. Befogadni őket gyülekezeti szinten, hogy megismerhessék a hitünket, és amennyiben úgy gondolják, megtérhessenek és keresztyénné legyenek. Tudok egy kicsi berlini gyülekezetről, ahol már azon gondolkodtak, hogy eladják a templomot és bezárják a parókiát, de időközben a megtért perzsák úgy megtöltötték, hogy már nem a bezáráson gondolkodnak, hanem a tatarozáson és a bővítésen. Szinte minden vasárnap tízes nagyságrendben érkeznek új érdeklődők, akik kapcsolatot keresnek a gyülekezettel. Pedig nagy ellenállást fejthet ki az itt már letelepedett muszlimokban, ha frissen jött honfitársaik keresztyén hitre térnek.

Távlatok és érdekek

Erről azonban nem beszélnek a befogadás pártján álló politikusok – tette hozzá Gémes Pál. Szerinte a német politikusok lavinát indítottak el, amikor meghirdették, hogy Németország várja a menekülteket. „Ezt beismerni egyenlő azzal, amit a német úgy mond, hogy Gesichtsverlust (a szó jelentése tekintélyvesztés, szó szerint arcvesztés – a szerk.). Minden menedzser, aki bevallja, hogy milliárdos balhét követett el, azt kirúgják. Ilyen beismerésre viszont egyetlen politikus se fog vállalkozni, mert ez beláthatatlan következményeket vonna maga után. Úgyhogy, sárral-kövel dobálnak Orbán Viktorra – és közben követik őt. A magyar miniszterelnök az, akit oda lehet állítani, mint Belzebúbot, ő az, aki a piszkos munkát elvégzi. Nyomják előre – ha kiabálni akartok, kiabáljatok rá –, de a háttérben már rég elkezdték azokat a mechanizmusokat, amelyeket ő javasolt már hetekkel-hónapokkal ezelőtt. Közben ott van az az álarc, hogy csak jöjjetek, mi szeretünk titeket – ezért sokan elégedetlenek, kevesellik, hogy csak erről esik szó. Valamikor a két folyamat összeér talán, bár itt ideológiai határok is vannak, amiket ezek a politikusok valószínűleg nem fognak átlépni, mert az egyben a politikai karrierjük végét jelentené. Nem kell ahhoz különösebben szeretni a magyar miniszterelnököt, hogy az ember felismerje benne az egyetlen jelenlegi államvezetőt, akinek van víziója, elképzelése Európa jövőjéről, ami nem merül ki a profit maximalizálásában – a többi európai politikusban ezt nem látom. Ők arra ügyelnek, hogy a következő választásokon megint kiállják a próbát, és ennek érdekében próbálnak rövid távú terveket megvalósítani. Stratégiai gondolataik, úgy tűnik, elsősorban Észak-Amerikából érkeznek. Az ottaniak nagyon ügyesen manipulálják az itteni politikusokat arra, hogy ebben az összefüggésben azt csinálják, amit a „nagy testvér” szeretne. Pedig ha Amerika nem bombázta volna Irakot, nem avatkozott volna be Afganisztánban, vagy nem kényszerítette volna bele a háborúba az európaiakat, ma a világ más volna.”

Jakus Ágnes
Képek: Füle Tamás

A Szövetség a Szórványban és a Párhuzamos utak című írást a Parókia – Református portál (www.parokia.hu) című internetes honlapról vettük át, melynek szerkesztője Füle Tamás, valamint újságírója Jakus Ágnes a média képviselőjében, vendégeinként vettek részt a beatenbergi konferencián.

HUSZ JÁNOS MÁRTÍRHALÁLÁNAK 600-DIK ÉVFORDULÓJÁRA EMLÉKEZVE

Több fontos, egymással szoros együttműködésben levő tényező indította be a reformáció folyamatát. Ezek között is meghatározó volt a könyvnyomtatás feltalálása, a nagy földrajzi felfedezések, a humanizmus, a tudományok és művészetek 15. századi reneszánsza. A középkori „eretnekmozgalmak” már korán jelezték az egyházi reformok igényét. A John Wycliffe és Husz János által hirdetett vallásjavítási tanok igen nagy hatással voltak a vallásos alapeszmék átalakítására.

Dr. Varga Pál németországi magyar református lelképásztor a reformáció előtörténetének legmeghatározóbb alakjáról, Husz Jánosról tartott előadást a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének idei konferenciáján. Az alábbiakban ennek tömörített változatát adjuk közre.

HUSZ JÁNOS (1369–1415)

Egyik konferenciánkon valaki megdöbbenve vette tudomásul, hogy Kálvin János nem volt magyar! Hosszas beszélgetés során sikerült meggyőződnöm, hogy Jean Calvin, a nagy reformátor francia volt. Ugyanígy hiszik sokan ma is, hogy Luther Márton, Ferenc Józsa, Mária Terézia, akárcsak Verne Gyula vagy Bem-apó is mind-mind magyarok voltak. A jelenség ismert, nem csak a magyaroknál, de más népeknél is. Mert hajlamosak vagyunk egy-egy ismertebb, híresebb személyt a magunkénak tekintenünk, "kisajátítanunk".

A mi Husz Jánosunk, akiről most szólunk, ugyanúgy nem volt magyar, hanem cseh, és nevét népe körében Jan Hus-ként ismerik. Ha időben kívánjuk elhelyezni az európai, s ezen belül a reformáció történetében, akkor azt mondhatjuk, hogy amikor a német reformátor, Luther Márton 1483-ban megszületett, Husz János már 68 éve halott volt. S míg két év múlva, 2017-ben ünnepeljük majd a lutheri reformáció kezdetének 500-dik évfordulóját, addig idén, 2015-ben már 600 éve annak, hogy Husz Jánost 1415-ben máglyán megégették. Történetének magyar vonatkozása, hogy a konstanzi zsinat ítéletét Luxemburgi Zsigmond magyar, német és cseh király, egyben német-római császár mondta ki. Husz tehát jóval a történelmileg elfogadott reformáció kezdete előtt élt és működött – ezért nevezzük őt előreformátornak.

Írásunk első részében Husz életét, a másodikban teológiai látását, tanítását taglaljuk, míg a harmadikban követőiről, a huszitákról és mozgalmukról szólunk.

Élete

Jan Hus 1369-ben született a mai Csehország nyugati felében, egy Husinec nevű bohémiai községben (családneve feltételezhetően a helység nevéből származik). Összesen 46 évet élt, s élete vallási téren egy igen mozgalmas korra esett. Az akkori, Róma-vezette, magát egyetemesnek, azaz katolikusnak nevező egyházon belül már nagy forrongások voltak. A franciaországi Lyonból indult, apostoli szegénységet hir-

dető valdens eretnekmozgalom szembeállt a pápai hatalommal és közösségeiben az Igét tartotta a legfontosabbnak és követendőnek. A mozgalom a 14. században már Husz hazájában, Bohémiában is érezte hatását. 1391-ben Prágában cseh nyelven szóló prédikátorok léptek fel, akik bíralták az egyházi viszonyokat és reformokat, újításokat követeltek.

Husz János a híres prágai egyetemen (melyet 1348-ban IV. Károly király Közép-Európa első egyetemeként alapított) 1393-ban elvégezte a „szabad művészetek” szakot, majd ezt követően a teológiát; 1396-ban magiszter, 1398-ban már professzor. 1400-ban pappá szentelték, majd 1401-ben a prágai egyetem bölcsészeti karának dékánja lett. 1402-ben felkérték, hogy vasárnapokon és nagy ünnepek alkalmával a szokásos latin helyett ő is cseh nyelven prédikáljon.

Husz nem csak pap és prédikátor, hanem író és előadó, korának nagy műveltségű polihisztor, a szellemi és vallási mozgalmak iránt különösen nyitott személyiség volt.

Nagy hatással volt Huszra egy másik előreformátori mozgalom is, amely ezúttal az angol szigetek felől John Wycliffe tanait hozta Prágába. Wycliffe azt tanította, hogy a világi pompa és hatalom helyett az egyháznak a krisztusi életformához és törvényekhez kell visszatérnie. Husz nagy lelkesedéssel olvasta e tanokat és maga is terjesztette ezeket, tudatosan harcolva kora egyházának számos visszaélése, elvilágiasodása ellen. Nyílt és szabadelvű fellépése, olykor az egyházi hatalom elleni tanítása miatt Husz összetűzésbe került feletteseivel, de magával a pápával is. 1409-ben előbb egy pápai bulla révén intésben részesült: megtiltották, hogy saját plébániáján kívül is prédikáljon, s főként azt, hogy Wycliffe tanait terjessze.

A helyi érsek a pápai bullánál is tovább ment, s Huszt „egyházi átokkal” sújtotta, amely az egyházból való teljes kiközösítést jelentette volna. Ez ellen Husz egyenesen a pápához fellebbezett, aki őt „kivizsgálás” címén Bolognába idézte. Husz azonban nem jelent meg Bolognában, mire a pápa is kiközösítette és tartózkodási helyét egyházi tilalom, azaz interdictum alá vonta.

Reformátori gondolataival Husz nem csak egyházi, de az egyetemen a világi vezetőkkel is szembekerült: 1410-től több kitiltásban is részesült. Vencel cseh király békés úton igyekezett megoldani az egyházon belüli konfliktust, ezért felkérte Huszt, foglalja írásba tanait. Így született meg Husz

„hitvallása”, amelyet a prágai érsek a pápához kellett volna eljuttasson, de az érsek halála miatt ez meghiúsult.

Európa a Balkán felőli oszmán terjeszkedés, a fenyegető egyházszakadás, pápák és ellenpápák korát élte. 1411-ben XXIII. János ellenpápa keresztes háborút és búcsúcédula-árusítást hirdetett XII. Gergely pápa és annak híve, László nápolyi király ellen. Husz prágai barátjával, Jeromossal együtt ezt mint „istentelen” cselekedetet elítélte, ezért szembe került Vencellel, mivel a király is részt kapott a cédulák hasznából. De Prága népe is a pápa ellen fordult, mire egy Angelo nevű bíboros Prága városát 1412-ben interdictum alá vont. Ekkor maga a király szólította fel Huszt, hogy hagyja el Prágát, azt remélve, hogy a városba visszatér a nyugalom. Husz ekkor vidéki cseh nemesek birtokain és váraiban húzta meg magát. Előbb Kozi Hrádekbe költözött, de innen is kapcsolatot tartott a prágai reformerekkel. Itt írta leghíresebb munkáját, a *De ecclesia* (Az egyházzól) című traktátusát, amelyből később ellenfelei a vádpontokat emelték ellene. Kozi Hrádekből a Krakowetz nevű várba költözött át, majd innen indult el a konstanzi zsinatra is, ahova Zsigmond király idézte meg, azzal az ígérettel, hogy ha nem is születik egység és megbékélés – bántalom nélkül hazatérhet a zsinatról!

Megérkezvén Huszt börtönbe vetették, mivel a tilalom ellenére útközben is, Konstanzban is prédikált, tanait hirdette. Egy bizottság kihallgatta, majd megállapításait és vádjait a zsinat elé terjesztették. Husz bár érezte a nagy kockázatot, meggyőződése mellett végig kitarva semmit sem vont vissza abból, amit a Szentírás alapján magáénak érzett. Inkább vállalta a mártírhálált. Az utókorra fennmaradt jel-szava ez volt: „Keress az igazságot, hallgass az igazságra, tanítsd az igazságot, szeresd az igazságot, mondd az igazságot, tartsd meg az igazságot, véd meg az igazságot haláلودig!” Husz ellenfelei a zsinaton oly hevesen léptek fel, hogy az azt vezető Zsigmond király végül is – „feláldozva Husz Jánost ellenfelei gyűlöletének” – kimondta a halálos ítéletet. 1415. július 6-án – mint írják – „zsoltárokat énekelve és Krisztust dicsőítve” ment a halálba.

Husz János megégetése.
Ulrich Richental miniatúrája (1465)

Tanai

Mint professzor és mint igehirdető, következetesen terjesztette mind a lelki életre, mind a mindennapi életre kiható tanait. Leegyszerűsítve és tömörítve álljon itt néhány gondolat tanításából:

Meggyőződése volt, hogy az egyháznak birtok és vagyon nélkül kell élnie, mert Krisztus sem gyűjtött vagyont. A Bibliáról és az igehirdetésről szóló tanításában bírálta a pápa „egye-

Husz János a konstanzi zsinaton. Karl Friedrich Lessing festménye (1842)

temes hatalmáról” szóló tételt. Vallotta, hogy az egyházi vezetőség nem zárhat ki senkit Krisztus egyházának soraiból, hacsak maga az ember nem zárja ki önmagát bűnei miatt. Husz elítélte a „kiközösítést”, illetve az „egyházi átkot”. Az egyházi szentségekről szóló tanában több ponton is szembe fordult a kor katolikus hittanáival – megkérdőjelezte például azt, hogy az egyház szentté avathat egyes embereket. Hirdette, hogy a papság és az egész nép erkölcsi életén javítani kell. Azt remélte, hogy érveivel át tudja formálni a korabeli egyházat.

Tuladonképpen mindvégig megmaradt katolikusnak, de változtatni, jobbítani akart az egyház tanításán és papjainak életvitelén. Ezt viszont az egyházi vezetés nyílt támadásnak tekintette és követelte Husztól tanainak visszavonását.

A huszita mozgalom

Husz hatása és népszerűsége a cseh nép körében vitathatatlanul nagy volt. Halála napjáról, július 6-áról hosszú ideig nemzeti szinten megemlékeztek. Prága óvárosának főterén egy szoborcsoport őrzi Husz reformatori mozgalmának emlékét. Tanai nem csak Bohémiában, hanem Közép-Európa többi országában is hatottak. Az egyház reformációja már folyamatban volt.

Követőit kezdetben „kelyheseknek” nevezték, mivel ezek két jegy (kenyér és bor) alatt vették az úrvacsorát, szemben a kor egyházi gyakorlatával, melyben a miséző pap a híveknek csak kenyeret (azaz ostyát) osztott, míg a kehelyből csak ő ivott.

Már 1414 őszén a prágai Szent Márton templomban az úrvacsorát két szín alatt osztották (latinul „sub ultraque specie”). A kehely ezzel jelképe lett a reformot akaróknak, majd később a husziták zászlaján és pajzsán is egy kehely volt látható – ezért nevezte őket a nép kelyheseknek.

Bár a husziták mérsékeltbije csak az egyházi élet és tan megújításán fáradoztak, a hivatalos egyház nem nézte tétlenül a mozgalmat. Az olműtzi püspök sereget gyűjtött ellenük, területéről elűzte prédikátorait és betiltotta a kelyhes úrvacsorázást. A nép nagy része azonban a husziták oldalán maradt, és a templomok helyett a szabadban tartott istentiszteletekre kezdtek járni. Ezeknek a találkozási helyeknek bibliai neveket adtak, mint például Tábor vagy

Hóreb. Mivel az egyházi üldözés egyre erősödött, a husziták fegyvert ragadtak. Vezetőjük egy cseh nemes, Jan Zizka kiváló hadvezér volt, aki Prága közelében – Vitkov hegyén – legyőzte a Zsigmond király német és magyar katonákból álló seregét. Ezt követően a huszita háborúk még másfél évtizeden át tartottak.

A husziták egyházújító kísérlete tulajdonképpen félúton elakadt. Követői nem tudták teljesen függetleníteni magukat a pápától, és elmaradt a hön áhított lelki megújulás is. Legfontosabb tételük viszont, a „sola Christus, sola Scriptura” Luther tanaiban tovább él. Akik csatlakoztak az új irány papjaihoz, azok úgynevezett testvérközösségeket (németül Brüderunität) alkottak. Az első ilyen ismertebb közösség egy Kunwald nevű faluban alakult, 1464-ben, ahol vezetőjük, Gregor testvér szigorú életszabályokat dolgozott ki számukra. Az önállósult és ezért üldözött kunwaldi közösség menekültjeit a Brandenburgi örgrófságban élő valdensek fogadták be. A huszita misszió küldöttei és prédikátorai eljutottak Erdélybe, Moldvába, Oroszországba, Kisázsiaiba, majd Egyiptom és Palesztina területére is.

Érdeemes a huszitákról megjegyezni, hogy Luther nem nevezte őket eretneknek, miután elolvasta Husz *De ecclesia* című művét. Sőt, reformátori gondolatait időszerűnek és jónak tartotta. Luther halála után a husziták még egy ideig Melanchtonnal is folytattak levelezést, majd egyre szorosabb lett a kálvinistákkal való kapcsolatuk.

Bár az 1575-ben létrejött „Böhmische Konfession” (Böhmiai hitvallás) több paragrafusát az akkor már jól ismert Augsburgi (Ágostai) Hitvallásból vették át, és a Heidelbergi Káté, valamint a II. Helvét Hitvallás hittételei is jól felfedezhetők benne, a Testvérközösség 1580-ban elkészített hitvallási irata már egyértelműen a kálvinizmus mellett döntött.

Az ellenreformáció rekatolizálási törekvései akkor értek véget Bohémiában, amikor 1609-ben II. Rudolf királyi levelében garantálta a protestánsoknak is a vallási egyenjogúságot. De ezután jött a harmincéves háború, s miután a katolikusok a Prága melletti Fehér-hegyen döntő győzelmet arattak a protestánsok felett, ezek többsége külhonba menekült. Ezt követően 160 éven át cseh területen nem volt szervezett protestáns egyházi élet. Így már érthető az is, hogy ma a csehek túlnyomó része katolikus.

Jan Hus élete, története, eszméi bizonyítják, hogy személyének, tanainak és mártíromságának a reformációra nézve meghatározó szerepe volt.

Varga Pál
református lelkipásztor, Heilbronn

Husz János emlékműve Prága belvárosában

HUSZITA ÖRÖKSÉGÜNK

A HUSZITA BIBLIA

A huszita biblia az első csaknem teljes magyar nyelvű bibliafordításunk, mely a 15. század első felében keletkezett. Részleteit a Münchener-kódex, a Bécsi-kódex és az Apocryphus-kódex örizte meg. Minekutána a huszita tanok a magyarság körében jó talajra leltek, számos gyülekezet mondta föl a Rómához való hűséget, a papi cölibátust, fogadta el a két szín alatti áldozást, tért vissza a hitélet és liturgia ősi puritán formáihoz, a latin helyett az anyanyelven végezte az istentiszteletet, az ige-hirdetést helyezve annak középpontjába. Magyar nyelvű bibliára, imádságokra, énekekre volt tehát szükség. Két Prágában végzett lelkipásztor, Tamás és Bálint pap fordította le mindenekelőtt a négy evangéliumot, majd lassanként az ószövetség számos könyvét is, az utóbbiakat jórészt már Moldvában, ahová 1438–39-ben híveikkel együtt áttelepültek az inkvizíció zaklatásai elől. Ugyancsak Moldvában, 1466-ban másolta le Németi György

ferences barát Márk evangéliumát, melyet az ún. Tatrosi Kódex (ismertebb nevén Münchener Kódex) alapján közöl a kiadó. A ferencesek számos „eretneket” térítettek ugyan vissza Róma hűségére, ám tanultak is tőlük: ők is anyanyelvén hirdették az igét a föld népének. Tatros ma egy alig 2000 lakosú település, a mai Románia területén, Moldvában fekszik. A XIX–XX. század fordulóján lakosainak többsége még székely volt. (Új Kéve c. lapunk 2002/4. számában Szenté Imre ír a Huszita Bibliáról.)

HUSZVÁROS (románul HUSI)

A Prut folyó közelében, a megyeszékhely Vászlotól nem messze, a mai Románia területén, Moldvában fekszik. A várost az 1438–39-ben Magyarországról elmenekült magyar husziták alapították. Moldvai településüket 1487-ben említette először oklevél, a magyar írott forrásokban Husz, Huszt néven. A város lakosai Magyarországról magukkal vitték bibliafordításaikat is, és vallási jellegű irodalmi tevékenységüket újonnan felépített városukban folytatták. E huszita biblia- és zsolnárfordítá-

sok a magyar irodalomtörténetnek máig ritka szép emlékei. Huszváros jelentőségét bizonyítja, hogy a 16. században székhely volt a moldvai fejedelmeknek, 1598-ban pedig püspöki székhely lett, a harmadik Moldvában, Radóc és Románvásár után. A magyar alapítású, most 29 ezer lakosú városban ma 9 lélek vallja magát magyarnak.

HUSZITA HARCMODOR

A husziták a 15. század közepén sajátos fegyverekkel, felszereléssel és harcmódorokkal Európa legkitűnőbb katonáinak számítottak. Háromezernél is több, vasláncokkal összekötözött hadiszekérből szekérvárat alkottak, s a többnyire lovas ellenséget emögötti állásaikból lötték. A szekérvár faláig jutott lovasokat a hadi szekereken álló, kampós lándzsákkal felfegyverzett harcosok rántották le lovaikról, a szekérvárba jutott lovagokat vascsővel ártalmatlanították. Az ismételt rohamokban kifáradt ellenséget a szekérvárból kirohanó csapataik vették üldözöbe. A husziták harcmódorát sikeresen alkalmazta Hunyadi János, majd Mátyás király is törökellenes harcaiban.

*Deák Péter
zürichi gondnok*

*Menkéné Pintér Magdolna
hannoveri lelkész*

*Kókai Csaba
svájci lelkész*

*Gémes Pál
stuttgarti lelkész*

*Ravasz Ákos
médiafelelős*

*Löhmus Judith
észtszországi gondnok*

*Nagy Etelka
köln-aacheni presbiter*

*Szedlák Tibor
svájci lelkész*

*Bruderer-Bodoky Orsolya
zürichi presbiter*

*Dózsa Éva
hannoveri presbiter*

*Nagy Elek
müncheni gondnok*

*Udvary Csaba
aacheni presbiter*

*Udvary Katalin
aacheni presbiter*

*Sebe Enikő
stuttgarti presbiter*

*Szilágyi Enikő
svédországi képviselő*

*Füle Tamás
szerkesztő*

*Jakus Ágnes
újságíró*

*Máthé Zoltán
ulmi presbiter*

*Szilágyi Szabolcs
luzerni presbiter*

*Váczi Gábor
Presbiteri Szöv. küldötte*

2015. ÉVI KÖZGYŰLÉSÉN RÉSZTVEVŐ KÜLDÖTTÉK ÉS TISZTSÉGVISELŐK

*Karvansky Mónika
bécsi lelkész*

*Molnár-Veress Pál
svédországi lelkész*

*Varga Pál
ulmi lelkész*

*Jaskó Irén
szövetségi titkár*

*Csákvári Dániel
müncheni lelkész*

*Bán István
észtrországi felügyelő*

*Kovács Julianna Anna
párizsi előadóművész*

*Orosz Mária
hannoveri presbiter*

*Ajtony Andrea
müncheni képviselő*

*Kiss Árpád
müncheni képviselő*

*Bakó Árpád
ulmi presbiter*

*Bakó Katalin
ulmi presbiter*

*Kotai Károly
müncheni küldött*

*Sipos Zsuzsanna
hannoveri presbiter*

*Roszné Kajos Anna Mária
hamburgi lelkész*

*Szilágyi Szabolcs
hannoveri presbiter*

*Szilágyi Judith
hannoveri presbiter*

*Kovács Borbáth Katalin
kolozsvári küldött*

*Keresztes Zsigmond
stuttgarti presbiter*

*Zámbo Béla
hannoveri presbiter*

„SEMMIBŐL EGY ÚJJ, MÁS VILÁGOT TEREMTETTEM”

Bolyai Farkas és Bolyai János életművének egyetemes érvényű tudományos jelentőségéről *

Az apa, Farkas (1775–1856) és a fiú, János (1802–1860) minden idők legszámottevőbb matematikusai voltak az erdélyi és az egyetemes tudomány berkeiben egyaránt. Az apa 1775-ben – éppen 240 évvel ezelőtt született, János pedig 1802-ben. Mindketten csodagyerek hírében álltak.

Bolyai Farkas

előtt nyilvános érettségi vizsgát tett... 1796 és 1800 között külföldi tanulmányútra ment; gyalogosan jutott el előbb a jénai egyetemre, majd Göttingenben állapodott meg, ahova elsősorban a matematika ottani professzora vonzotta.

1799-ben Erdélybe visszatérve egy kis birtokon tündérkertet varázsolt. Fia, János így emlékezett apjára: „*pomológus, erdész, borgazda, bororvos (volt)... betegeteket elektrizáló, és általan doctornak is oly nagy, hogy az igazi doctorokat elhagyva számosan sikerrel hozzá folyamodtak... mint kemencemester is országszerte híres... szinte minden műzsával polygámiában élt... belőle csaknem minden kitelt volna... Igen soknak és sokat szolgált.*”

Tanulmányozva az úgynevezett svéd járatú kályhakat, évtizedeken át kísérletezett saját tervezésű kemenceszerkezeteivel, míg megtalálta a szinte legtökéletesebb formát.

1804-től a marosvásárhelyi református kollégium matematika, fizika, kémia tanára lett, és 50 éven át volt az erdélyi fiatalok tudományos ismereteinek oktatója. Sok híres diák

* Oláh Anna fizikus 2015 szeptember elején Stockholmban, Bolyai Farkas születésének 240. évfordulója alkalmából elhangzott előadásának vázlatos, szerkesztett változatát adjuk közre.

került ki a kezei közül: gazdálkodók, borászok, erdészek, építészek, de a leg-híresebb diák saját fia, Bolyai János volt, aki így emlékezik apjára: „... *jó mathesisi s erkölcsi tani magot köszönhetek neki, s hogy röviden azon körülmény, hogy ő volt atyám: sokat tett arra, hogy az lettem, s oda fejlődtem, ki, mi és hol állok...*”

Bolyai János

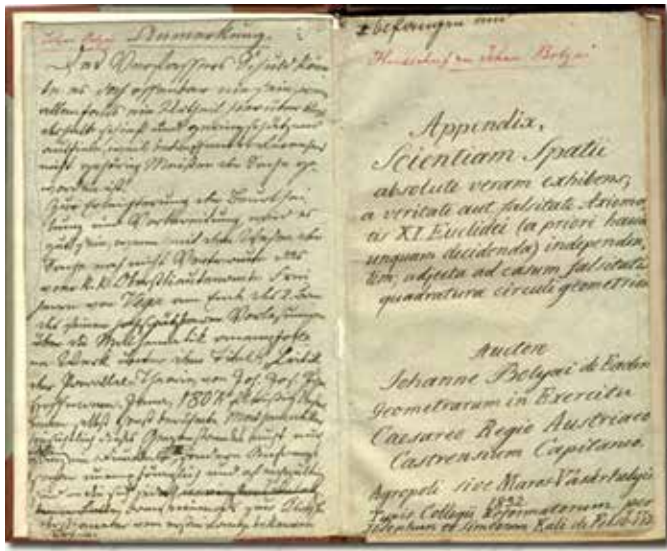
Newton is ezt vallotta: könnyű a csecsemőnek messzire látni, ha óriások tarják a magasba. Jánosnak is szüksége volt erre az óriásra, mert csak az ő válláról, a tőle hallottak és tanultak birtokában sikerülhetett neki „belelátni” abba a világba, a térnek azokba a dimenzióiba, ahová Eukleidész óta senkinek sem sikerült. Csak a Farkas folyamatos problémamegoldásra irányuló törekvései segítettek abban, hogy megoldást találjon az euklideszi geometria XI. axiómájának kétezer éves dilemmájára: – tényleg igaz, hogy a párhuzamosok a végtelenben nem metszik egymást, ahogyan Eukleidész állítja?

„*Ne lépjen ide be senki, aki nem ismeri a geometriát!*” – ez volt Platón (Kr. e. 427–347) akadémiajának felirata. E felirat rávilágít arra, hogy az ókori ember milyen jelentőséget tulajdonított a geometriának. Elsősorban meghatározta világképét, de a mindennapi gazdálkodó, építő és egyéb gyakorlati munkájában, méréseiben legfontosabb eszköze a geometria volt. Ezen tudomány alaptételeit – amelyek tapasztalati úton az idők folyamán felgyűltek – Eukleidész (Kr. e. 300 körül) fogalmazta meg és rögzítette írásban *Elemek* című munkájában (a Biblia után állítólag a legtöbb nyelvre ezt fordítottak le). Több mint két évezredig ez volt a gyakorlati tudományok legfontosabb segédeszköze.

Két évezred matematikusai küzdöttek azzal, hogy bizonyítsák vagy cáfolják Eukleidész XI. axiómáját, mert a végtelen fogalma sok bizonytalanságot okozott a matematikai bizonyításokban. Senki sem járt sikerrel.

Bolyai János ezt írja kutatásai indítékáról:

„*Atyám oltotta belém azt a múlhatatlan szenvedélyt, hogy megtisztítsam a geometriát a párhuzamosok zavaros elméletétől. Ha atyám költői képekkel, szenvedéllyel és tudománytörténeti háttérrel nem plántálja belém ennek fontosságát, akkor az én roppant fontos Tér Tudományom sem születik meg.*”

Az Appendix Bolyai János saját kezével írt címlapja

Középiskolai tanulmányai után Bolyai János a bécsi hadmérnöki akadémiára iratkozott be, ahol folyamatosan végzett matematikai vizsgálatokat. Kitűnő eredménnyel végzett. Hadmérnöki pályáját az osztrák hadsereg kötelékében Temesváron kezdte. Innen írja 1823. november 3-án apjának azt a levelet, amelyben hírül adja a matematikatörténet egyik legjelentősebb eseményét: „*Semmiből egy újj, más világot teremttem.*”

Felfedezésével megalapozta a mai űr kutatás, űrhajózás, műholdas távközlés, csillagászati felfedezések stb. alapját képező abszolút- vagy hyperbólikus geometriát. Összefoglaló műve, az *Appendix* csak néhány példányban jelent meg önálló kötetként. Viszont apjának *Tentamen* című összefoglaló munkája I. kötetéhez fűzött mellékletként az *Appendix* már többszáz példányban jelent meg és vált ismertté.

1902-ben, Bolyai János születésének 100. évfordulóján a Magyar Tudományos Akadémia ötévente odaítélendő nemzetközi díjat alapított a kiemelkedő matematikai munkák díjazására. A hiányzó matematikai Nobel-díj eszmei pótlására szánt díjat első alkalommal 1905-ben, majd 1910-ben ítélték oda, de további odaítélése az első világháború kitörése után megszakadt. Az MTA 1994-ben újjáalapította a 25 ezer amerikai dollárral és aranyozott medállal járó Bolyai János Nemzetközi Matematikai Díjat. 1997-ben civil kezdeményezésre létrejött még egy Bolyai-díj: a nemzetközi téren jelentős eredményt elért magyar tudósoknak szánt, tudományterülethez nem kötött, kétévente odaítélt Bolyai János alkotói díj, melyhez 100 ezer eurós összeg jár.

Oláh Anna fizikus a marosvásárhelyi és budapesti levéltárakban fellelhető közel 20 ezer oldalnyi Bolyai-kézirathagyaték tematikus feldolgozásával foglalkozik, ezen belül is Bolyai Farkas műszaki, technikai tartalmú iratait betűzte ki és rendezte sajtó alá. A polihisztor Bolyai Farkasról több kötete is megjelent. Az Akadémiai Kiadó 2003-ban az *Egy halhatatlan erdélyi polihisztor – Bolyai Farkas* című kötetét nivódíjjal jutalmazta.

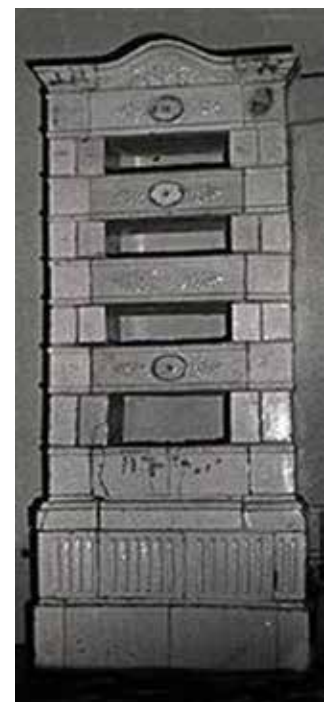
Hosszú időt töltöttem Bolyai Farkas hagyatékának vizsgálatával. Az ő egykori iskolájában tanultam, az ő fizikaszertárának voltam négy évig az őre, majd fizikusi szakképesítéssel visszatértem ugyanoda tanárnak. Egy ünnepség kapcsán mi tanárok azt a feladatot kaptuk, hogy Bolyai kéziratai között keressünk „valami érdekeset”. Mivel a Bolyai-múzeum ékessége egy általa rakott zöld cserépkályha volt, adta magát a kérdés: vajon írt is valamit a kemencéről? Kiderült, hogy igen, nem is keveset. Akkor köteleztem el magam Bolyai Farkas kézirat-hagyatékának feldolgozása mellett.

A fia, János által írt Appendix saját széljegyzetekkel ellátott és kolera elleni füstölés nyomait viselő munkapéldányát – amelyet ma az MTA Kézirattárában őriznek, – az én kezdeményezésemre vették fel 2009-ben az UNESCO Memory of the World (Világemlékezet) regiszterébe. Az akkor világszerre mindössze 193 szellemi értékből álló listán az Appendix a 4. helyet foglalja el, mint magyar szellemi termék.

Érdeemes idéznünk Bolyai János magyarságról vallott, hitet, reményt adó ars poeticáját: „*Hiszem, Isten a magyart sem teremtette rossz kedvében s mostoha indulattal, s nem ruházta föl azt alábbvaló tehetségekkel akármely más nemzetbélénél; lakó földje, országa sem tartozik éppen a legszegegyebbek közé.*”

Szentágothai János pedig ekképpen méltatja: „*A magyar nép génusza a tudomány területén legmagasabb fokon Bolyai Jánosban öltött testet.*”

Oláh Anna
www.bolyaitestamentum.hu

Balra Bolyai Farkas öntöttvaskemencéje Marosvásárhelyen a Bolyai-Múzeumban (Teleki Téka); Jobbra ennek mintájára készült ún. Dániel-cserépkályha

150 ÉVE HUNYT EL „AZ ANYÁK MEGMENTŐJE” SEMMELWEIS IGNÁC FÜLÖP

2015. október 19-én, Magyarország svédországi nagykövetségének rezidenciáján emlékest keretében emlékeztek meg minden idők legnagyobb orvostudósáról, Semmelweis Ignác Fülöpről, a nagy tudós halálának 150. évfordulója alkalmából.

A rendezvény védnöke és főszervezője, Makkay Lilla nagykövet asszony megnyitó szavai után két előadásra került sor – a meghívottak és vendégek többségére való tekintettel mindkettőre svéd nyelven.

Dr. Sebestyén Gábor, a Svédországi Magyar Orvosi Egyesület elnöke diaképekkel illusztrált előadásában áttekinthette a híres tudós zaklatott életét, méltatta munkásságát, kézzelfogható eredményei elismerésének hiányát, csalódottságát, tragikus halálát és a kései elismerést. A témához illő diakép-anyagot dr. Mihocsa László állította össze.

A másik előadást dr. Semmelweis András malmói fogorvos, a burgenlandi eredetű Semmelweis-család zirci ágának kései leszármazottja tartotta, aki ennek az ágnak kiváló – többnyire ugyancsak orvos és gyógyszerész tagjairól, valamint saját családja sorsáról tartott igen kedves visszaemlékezést. Az előadáson részt vett édesanyja, Semmelweis Bordás Éva, és leánya, Beatrix.

Az előadások előtt és után meg lehetett tekinteni a Magyarországhoz, valamint dr. Semmelweis Ignác személyiségéhez és munkásságához kapcsolódó posztereket; a követség pedig hagyományos vendégszeretetének bizonyágaként magyaros svéd asztallal kedveskedett a résztvevőknek.

Köszönet Makkay Lilla nagykövet asszonynak, Harsányi Márton és Szilágyi Gábor követségi munkatársaknak a rendezvényért. Reméljük hogy még lesz részünk hasonló eseményekben.

SEMMELWEIS IGNÁC FÜLÖP EMLÉKEZETE

150 évvel ezelőtt, 1865 augusztus 13-án hunyt el tragikus körülmények között a magyar orvostudomány legnagyobb alakja, Semmelweis Ignác Fülöp. Korát jóval megelőzve megoldást talált az orvostudomány egyik legégetőbb problémájára, a szülések kapcsán akkor igen gyakran halálhoz vezető gyermekágyi lázra. Az 1800-as évek közepén ez a - ma már tudjuk - súlyos fertőzőes állapot halálba kergette a fiatal, reménységgel teli szülőnők több mint 10 %-át és az alig megszületett csecsemők legalább ugyanilyen mértékű hányadát.

Módszere igen egyszerű, mai szemmel nézve banálisan hétköznapi volt, mégpedig a tudatos kézmosás az általa bevezetett fertőtlenítő szerrel, klórmeszes oldattal. Felfedezését Bécsben az Allgemeine Krankenhaus I. számú Szülészeti klinikáján tette, és ugyanott vezette be könyörtelen kitarással tanársegédi és osztályos orvosi állásának köszönhetően. Azonnali, látványos eredményt ért el, hiszen egyszerű eljárásának következtében a gyermekágyi lázban elhaltak aránya jóval 1 % alá csökkent, és ugyanilyen arányban csökkent az újszülötthalalozás is.

Kézzelfogható eredményei ellenére kortársai – néhány kivételtől eltekintve – nem vették tudomásul mód-

Makkay Lilla, Magyarország stockholmi nagykövete

szert, nem akarták elfogadni annak a lehetőségét, hogy a kézmosással meg lehet akadályozni egy ilyen súlyos kór kialakulását. A baktériumok felfedezése még igen távol volt, és nem akarták elfogadni Semmelweis feltételezését, hogy „apró, nem látható kis részecskék” okozzák a fertőzést, amelyeket nem kellően megmosott kezekkel lehet vinni egészséges szervezetbe. Így a hanyag kézmosások által maguk az orvosok vagy szülésznek vihetik be a fertőzést az egyébként egészséges fiatal szülőnők szervezetébe, és így azok halálának okozói lehetnek. Súlyos felismerés ez, amibe Semmelweis majdnem beleőrült, de orvosi nagyságának bizonyítéka, hogy lelkiismeretfurdalását azzal győzte le, hogy az általa bevezetett kézmosást könyörtelen következetességgel betartatta minden alárendeltjével, ami rengeteg személyi konfliktushoz vezetett;

Dr. Sebestyén Gábor előadásában szolt Semmelweis egyetlen hűséges barátjáról is, Markusovszky Lajosról, a Magyar Orvosi Hetilap (1857) alapítójáról – a képen jobbról

minden beosztottja panaszkodott ellene, hiszen a klórm-eszes víz felmarta a bőrt, állandó kisebbedéseket okozott a kezeken.

Az ellentétek odáig fajultak, hogy a látható kezelési eredményei ellenére, két évi tanársegédkedés után, főnöke, a konzervatív, maradi beállítottságú Johann Klein professzor nem hosszabbította meg beosztását. Nagy nehezen megkapta ugyan a magántanári kinevezését, de mélyen megsértve, csalódottan elhagyta Bécset, és 1850-ben visszaköltözött szülővárosába, Budapestre.

Budapesten először a Szent Rókus Kórházban, majd 1856-tól – mint a szülészet-nőgyógyászat professzora – a budapesti egyetemen fejtette ki áldásos munkáját. Tevékenysége egyenes következményeként a gyermekágyi lázban elhunytak aránya lecsökkent az abban az időben hihetetlennek számító 1 % alá. Így a budapesti tevékenysége 15 éve alatt, minden más országot megelőzve, tartósan felszámolta a gyermekágyi lázat. Tanítását az akkori Helytartótanács rendeletben kötelezővé tette Magyarország összes kórházai számára. Ez a világon az első egészségügyi rendelet, amely a kórházi tisztaságot és az alkalmazottak tisztálkodását kötelezővé tette.

Könyörtelenül betartatott minden – mai szemmel nézve logikus – higiénias intézkedést, így igen sok ellenséget szerzett magának. Még a kórházi adminisztráció is ellene fordult, mert a sok igényes ágyneműcserével és a mindennapi tisztítószeres gyakori használatával a kórház költségei nagyon megnöttek. Egyedüli mentsége továbbra is az elért és tartós eredményei voltak.

Az elismerés további hiánya, az általa bevezetett rendszabályok szabotálása, az állandó konfliktusai arra késztették, hogy nyílt leveleken szóljon a kor nagy szakembereihez, felszólítva őket, hogy fogadják el elméletét és vezessék be módszerét saját klinikájukon. A kor szakudósai többnyire válasza sem méltatták, vagy elítélően nyilatkoztak róla. Így a levelei egyre élesebb hangra váltottak, odáig fajulva, hogy egyes tudományos ellenfeleit „gyilkosoknak” nevezte. Egyre összeférhetlenebb lett családjával és professzortársaival, dührohamokban tört ki a rendszabályait be nem tartó alárendeltekkel szemben,

így már a családja is el kezdte szégyellni és csak a „bolond Náci”-ként emlegették. Végül tanártársai – a család beleegyezésével – egy bécsi elmegyógyintézetbe csalták, ahol máig nem teljesen tisztázott körülmények között, 12 nappal beutalása után meghalt. A boncolási jegyzőkönyv szerint testén több – nem ellátott – elfertőződött seb, zúzódások, törések, gennygyülemek voltak. Ezek a nyomok még az akkori korban is divatozó elmegyógyászati "kezelésekhez" is viszonyítva barbár tortúrára utalnak, amelyet ápolásnak semmiképpen sem lehet tekinteni!

Így ért véget 47 éves korában minden idők egyik legnagyobb orvostudósa, Semmelweis Ignác Fülöp élete, akit halála után jóval később az utókor joggal nevezett el „az anyák megmentőjének”.

Megkésétt elismerése a múlt századforduló előtt következtetett be, nemcsak Magyarországon, hanem az egész világon. Szobrokat, emlékműveket emeltek tiszteletére, intézményeket, kórházakat neveztek el róla. Hamvai többszöri exhumálás és sírhelyváltogatás után szülői házában belső udvari falában nyertek – remélhetőleg végső nyugalmat. Ez a szülői ház ad helyet az ugyancsak róla elnevezett Orvostörténeti Múzeumnak. Ebben a házban született Semmelweis József ötödik gyermekeként 1818. július 1-én.

Legnagyobb elismerésnek jómagam azt tartom, hogy a chicagói székhelyű Sebészeti Kollégium (College of Surgeons) Panteonjában (The Hall of Fame) Semmelweist felvették minden idők tíz legnagyobb orvosa közé, a halhatatlanok sorába. Ezek időrendi sorrendben a következők: Imhotep, Hippokrates, Klaudios Galenos, Ambroise Paré, Andreas Vesalius, William Harvey, Giovanni Battista Morgagni, Semmelweis Ignác Fülöp, Louis Pasteur és Joseph Lister.

Dr. Sebestyén Gábor
a Svédországi Magyar Orvosok Egyesületének elnöke

Dr. Semmelweis András malmői fogorvos, Dr. Sebestyén Gábor, a Svédországi Magyar Orvosok Egyesületének elnöke, Semmelweis Bordás Éva, Semmelweis Beatrix és Dr. Sebestyén Mária Magyarország stockholmi nagykövetségének rezidenciáján. A fényképet Bárány Tibor hivatásos fotográfus szíves engedélyével közöljük.

FINNUGOR NÉPEK

A balti államok függetlenedése és a Szovjetunió összeomlása után Észtország első miniszterelnöke és felesége kezdeményezték, hogy évről évre rendezzék meg a finnugor nyelveket beszélő népek találkozóját. Eme népek közül csupán három az, melynek önálló állama van: Magyarország, Finnország és Észtország. A többiek szinte kivétel nélkül a volt Szovjetunió, ezen belül is Oroszország területén élnek, közülük egyesek különböző szintű autonómiák területein (lásd a térképet a 18. oldalon). A hanti, manysi, számi, komi,

TALÁLKOZÓJA

nyenyec, mari, udmurt, mordvin, vepsze, karél, izsór, vót, lív énekesek, zenészek és táncosok forgatagában kiemelkedik az északi-balti európaiasodott finn és észti színfolt, de legnagyobb lélekszáma és uráli jegyei mellett számtalan más kultúra elemeit magába foglaló, páratlan ötvöződésű magyar kultúra megnyilatkozásai ékszerként csillognak az egyetemes művelődéstörténet egén. Az idei ünnepélyen egy dudás-furulyás zenész és énekes-táncos párja, valamint egy hegedűművész lány képviselték népzenei értékeinket.

Szilágyi Enikő képei

A legnagyobb lélekszámú finnugor nyelvet beszélő népek: a magyar (14,5 millió), a finn (6,5 millió), észt (1,1 millió), mordvin /erza és moksa/ (987 000), udmurt /votják/ (640 000), mari /cseremis/ (604 ezer), komi /zürjén/ (293 ezer), permjåk komi (125 ezer), számi /lapp/ (80 ezer), nyenyec (41 000), hanti /osztják/ (30 000) és manysi /vogul/ (7700).

Igehirdetés Tallinnban

a finnugor népek találkozója alkalmából tartott
ökumenikus istentiszteleten

Dániel próféta könyvében van egy rész, amely egy álomról szól. Az ókori Babilon hatalmas királya mondja: „Én, Nebukadnezár, nyugodtan éltem házamban és vidáman palotámban. De láttam egy álmot: Egy erős és magas fa állt a föld közepén, te-teje az eget érte. Lombja gyönyörű, árnyékot adott a vadaknak, ágai közt madarak fészkeltek, és minden élőlény ette gyümölcsseit. Egyszer csak az égből egy parancs hallatszott: Vágjátok ki a fát, üssétek le ágait, verjétek le lombját és szórjátok szét gyümölcsét. Meneküljenek alá az állatok, és ágai közül a madarak. De gyökereit hagyjátok meg a földben!”

Mit jelent ez az álom? - kérdezte a király Dániel prófétától. Ő ezt felelte: „Az a magas és erős, égig érő fa, melynek lombja gyönyörű, gyümölcse bőséges, alatta vadak tanyáznak és ágai közt madarak fészkelnek, az a fa te vagy, ó király. Birodalmad hatalmassá lett, erőd és hatalmad felér az égig, el a föld határáig.” De az égi hatalmasságok ezt parancsolják: „Vágjátok ki a fát és pusztítsátok el, mígnem belátod, hogy a Fölséges uralkodik a földi királyságok fölött, és annak adja, akinek akarja. Az pedig, hogy a gyökerét hagyják meg, az azt jelenti: a Fölséges visszaadhatja neked királyságodat, ha elismered az ég hatalmát.

Légy igazságos, és az elnyomottakhoz légy irgalmas. Akkor tovább tarthat jó sorod.”

Valóban, Babilonnál nagyobb és erősebb birodalom akkor nem volt a föld színén. Ezért hihette Nebukadnezár azt, hogy ő akár az égen is, az Isten birodalmán is uralkodhat. Aztán beteljesedett rajta az álom: egy időre elveszítette józan esztét, hatalma egy időre semmivé vált, birodalma már-már végleg megrendült. De eltelt a kiszabott idő, Nebukadnezár az égre emelte tekintetét, visszanyerte értelmét, királyi méltóságát, tekintélyét és dicsőségét, sőt még nagyobb hatalomra tett szert, mint előtte.

Elég visszamennünk a mi népeink történetében, hogy észrevegyük, mennyire hozzánk is szól, és mennyire aktuális ma is ez az Ige.

Hatalmas fa volt egykoron a finn-ugor népek, rokon nyelveket beszélő népeink fája is. Igazi égig érő fa, melynek kettős vastag törzséből óriás ágak, az ágazatból gallyak, azokból hajtások, vesszők, szálak nőttek ki, rajtuk pedig levelek tízezrekből egy mindent beborító gyönyörű lombzat mutatta formáit és színeit a Napnak. Az ugor törzsen magyar és obi-ugor ágak, rajtuk manysi (vogul) és hanti (osztják) hajtások díszlettek. Finn-permi törzsen volgai ágak meredeztek a magasba; rajtuk udmurt (votják) és komi (zürjén), mari (cseremis) és mordvin (erza, moksa) hajtások mutatták díszüket.

Az erős finn ág mellett szép vesszőt hajtott a számi (lapp), mellette az izsór, a karél, a merja és a vepsze. És délen ott találjuk az észet, lív és vót hajtásokat is.

Mennyi forma, mennyi szín, mennyi változat, sokféle gyönyörűség egyazon törzsön! És e sokféle nyelv mellett mily sokféle népdal, mennyi viselet, mennyi díszítmény, mily sokféle stílus, mennyi hagyomány, és milyen sokféle hit, hiedelem és vallás keveredik egyazon nagy fa ezernyi ága között.

Nebukadnezár azzal vezeti be álmát, hogy „nyugodtan élttem házamban, vidáman palotámban.”

Mi, a finnugor népekhez tartozók is elmondhatjuk, hogy volt idő, amikor nyugodtan éltünk házunkban, hazánkban, és vidámak voltunk palotáinkban, házainkban vagy jurtainkban, otthonainkban, mindaddig, amíg fölöttünk is el nem hangzott valakik részéről az ítélet: „Vágjátok ki a fát, üssétek le ágait, verjétek le lombját és szórjátok szét gyümölcsét. Meneküljenek alóla az állatok, és ágai közül a madarak.”

A nyelvileg hozzánk legközelebb álló hantik és manysik is nyugodtan éltek sátraikban, addig, amíg a 12-dik században meg nem indult a novgorodiak hódítása, mely majd 1499-ben leigázásukhoz vezet. És minő fájdalmas egybeesés: 27 évvel később, 1526-ban Magyarország is elszenvedti addigi történelmének legnagyobb csapását, a mohácsi vést! A mi nagy fánk is három részre szakad; egyik része török, a másik Habsburg megszállás alá kerül, s csak mintegy egyharmadnyi része, Erdély marad meg magyar fejedelemségként.

A Kr. u. 1. évezred kezdetén az észtek is nyugodtan éltek területükön. Sokezer éves fájukat viking és kijevi orosz hódítás, majd dán-német keresztes hadjárat vágta ki, és lettek az észtek jobbágyok saját földjükön. 1918-ban levethették magukról az orosz fennhatóságot is, azt is csak 20 évre, s újabb megszállás után Észtország legutóbb csak 1991-ben nyerte el függetlenségét. Szinte hasonló volt a finnek sorsa is; ők a svédekkel való együttélés évszázadai után az orosz nagyhercegség státuszát levette ugyancsak 1918-ban váltak függetlenné, de majd csak a szovjet birodalom összeomlása után alakíthatták önállóan életüket. Mi magyarok is azt hittük, hogy a török-Habsburg alávetettség után boldogan élhetünk majd ezeréves országunkban, de 1918-ban égiszerű fánkunk legszebb ágait letördelték, leveleit szétszórták, s Trianon átkos pecsétjével sorsunkat megbélyegezték: elrabolták tőlünk területünk kétharmadát, s minden harmadik magyar idegen megszállás alá került.

A párhuzamokat érdemes folytatni, hiszen amikor hantik, manysik, észtek, finnek, magyarok, és a többi finn-ugor népek fölött is elhangzott a „vágjátok ki” ítélete, akkor az égből öreájuk vonatkoztatva is elhangzott, hogy „Gyökereiket hagyjátok meg a földben!” Hagyjátok, hogy áztassa az ég harmatja!

Míg Isten hagyta, hogy országaink és népeink elszenvedjék a kivágtatás és szétszórás fájdalmait, addig arról is gondoskodott, hogy a gyökerek a földben megmaradjanak, s alkalmas időben majd új hajtást erresszenek.

A múltunk és hagyományaink nagy részét elfeledtető hit-térítések ellenére még ma is előbukkannak régmúltunk föld alá temetett gyökerei. A felszínre kerülnek pogánynak mondott regéink, gyönyörű dalaink, s újra megelevenednek eltűntnek hitt hagyományaink. Összeáll az észet eposz, a Kalevipoeg, a finnek-nél a Kalevala, nálunk a hun-magyar mondakör vagy a székely legendárium.

A középkor egyházának helyenként elkorhadtt törzse mellett Isten az evangélium gyökereiből új hajtásokat sarjastott, megújítva és új életre keltve hitünk alapjait. Az 500 évvel ezelőtt kezdődött reformáció legnagyobb vívmánya az volt, hogy a Szentírást igyekezett minden nép számára saját anyanyelvén hozzáférhetővé tenni. Manapság 531 nyelven olvasható a teljes Biblia, de 2450 nyelv van, amelyre a Biblia egy vagy több könyvét lefordították. 1590-ben jelenik meg nyomtatásban először a teljes magyar bibliafordítás*, 1642-ben a finn, 1739-ben az észet nyelvű is. A mordvin 1821-ben, a moksa 1879-ben, a mari 1902-ben, az udmurt 1997-ben, a hanti 2000-ben. A vepsze Újszövetség 2006-ban jelenik meg.

Hogy mit tartogat még számunkra Isten, azt nem tudhatjuk. A kereszténységet ostromló ideológiai fertőző betegségek ugyanúgy, mint a hívőket érő legújabb kori borzasztó kegyetlenkedések talán ráébresztik az egyházakat arra, hogy jó lenne az ökumené szellemében újból egy hajóban lenni, összefogni és egyazon irányba evezni! Akkor, amikor megállíthatatlannak tűnik a modernkori népvándorlás áradatát feltartóztatni, jó volna elgondolkodni azon, kik és mivel okozzák emberek millióinak világméretű menekülését, mi gerjeszti annak újabb és újabb hullámain? A már előállt vészhelyzetben jó volna a látszat-irgalmasság ál-nyugalmat adó cselekedetei helyett hitünk, kultúránk, identitásunk megmaradt csonkjai köré védőfalakat emelni.

Ha egykor égiszerű fánkunk már csak emléke maradt ránk, életbevágóan fontos volna a föld alatt még meglévő gyökereket megkeresni, ápolni és gondozni.

Ideje volna Istennek hálát adni azokért a testvérekért és rokonokért, akik még életben vannak; testvér- és rokon-népekért, akikkel közös gyökereink vannak, s akikkel – ha kivágták is fánkunkat, letördelték ágainkat és szétszórták is leveleinket – együtt merünk egy új kikeletben, szebb jövőben hinni és remélni.

Kérjük Istentől: Úgy legyen! Ámen

Molnár-Veress Pál
svédországi magyar protestáns lelkész

*Mivel a középkori magyarországi kézírásos kódexeknek több mint 99%-a elpusztult, a magyar Biblia-fordítások pontos története ismeretlen.

A legrégebb megmaradt Biblia-fordításunk a 15. század közepén ELkészült Huszita Biblia. Báthory László pálos szerzetes fordítása 1456-ban készült el, s Mátyas király Corvinái között is helyet kapott, de a török hódoltság korában nyoma veszett. Az első ránk maradt majdnem teljes Biblia-fordítást a Jordánszky-kódex tartalmazza 1519-ből. Az első szinte teljes protestáns Biblia-fordítás Heltai Gáspár műve (1565). A legrégebb nyomtatásban fennmaradt teljes magyar Biblia-fordítás, Károli Gáspár „Vizsolyi Bibliája” 1590-ben jelent meg. Katolikus megfelelője Káldi György kiadása 1626-ból.

„SZÍVÜNK MÉLYÉIG EGYÜTT ÉRZÜNK”

Tíz nappal a forradalom vérbe fojtása után, 1956. november 14-én Eisenhower amerikai elnök üzenetet intézett a magyar néphez:

„Szívünk mélyéig együtt érzünk a magyarokkal és minden lehetőet megteszünk a szenvedők gyámolítására. Az Egyesült Államok kormánya azonban nem javasolja, és soha nem is javasolhatta azt, hogy védtelen lakosság nyílt forradalmat kezdjen olyan hatalom ellen, amelyet legyőzni nem tud.”

2006-ban Stockholmba látogatott Borbándi Gyula, a nyugati magyar emigráció egyik meghatározó alakja (aki tavaly, 2014-ben hunyt el, 95 éves korában). Egy akkor vele készült interjúból idézünk:

Kérdés: 1951 nyaratól a Szabad Európa Rádió munkatársa lett. Az '56-os forradalmat ennél a rádiónál élte át. Érezték-e, tudták-e, hogy a Nyugat cserben hagyja a magyar forradalmat, tudván és látván, hogy sokkal nagyobb a túlélő, amellyel szembe kell szálljon? És ha ezt így látták, akkor – a köztudatban legalább is így terjedt el – mégis miért hangozhatott el ismételtelen a SZER hullámhosszán az ominózus felszólítás: „Magyarok, tartsatok ki... Jövünk!” Hogyan látták ezt onnan, a rádióstúdió belülről?

Borbándi válasza: Ez az állítás gyakran előfordul, de ebben a formában, hogy „tartsatok ki!”, vagy hogy „segítség jön!”, nem hangzott el,ilyent nem mondtunk.

Az, hogy nincs segítség, az előrelátható volt. Walter Lippmann, Cyrus Sulzberger, vagy James Reston amerikai publicisták már 1956 elején arról cikkeztek, hogy bármiféle kelet-európai kommunista-ellenes megmozdulás ne számítson amerikai segítségre!

Jalta következtében? – kérdeztem.

Borbándi válasza: Volt akkor egyfajta amerikai–szovjet szóértés arról, hogy egyik sem követ el olyasmit, ami az egyensúlyt felborítaná. Az 1945. februárjában zajlott jaltai konferencián az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és a Szovjetunió vezetői Roosevelt, Churchill és Sztálin a háború befejezése utáni Európa befolyási övezeteit vitatták meg. Eszerint a Balkánon Románia 90 százalékban szovjet, 10 százalékban angol befolyási övezet lesz, a bolgár megosztás 75–25, a jugoszláv 50–50, a görög 10% szovjet, 90 % angol lesz. Magyarországot először 50–50 %-ban osztották el, de két nap múlva módosították 75–25%-ra a szovjetek javára.

Borbándi így folytatja visszaemlékezéseit:

November 4-én a müncheni stúdióban teljes letargia uralkodott, de volt még egyetlen reménysugár: tudtuk, hogy amerikai idő szerint még november 4-én, vasárnap este ül össze a Biztonsági Tanács a szovjet lépésnek a megbeszélésére. Előzőleg november 4-én, vasárnap reggel megjelent az Observer című igen tekintélyes angol politikai hetilapban, hogy ha este, a Biztonsági Tanács ülésének megkezdésekor Magyarországon még harcok folynak, akkor az nyilván befolyásolni fogja a Biztonsági Tanács álláspontját. A cikket mi már éjszaka megkaptuk a távirati irodák által, még mielőtt nyomtatásban megjelent volna. Ezt az „üzenetet” mi reggel a rádióban két alkalommal is közvetítettük, de a további ismétléseket már leállítottuk. Ebből keletkezett az, hogy a Szabad Európa Rádió ellenállásra biztatta a harcoló forradalmárokat Budapesten.

És volt még valami, ami az eseményeket döntő módon befolyásolta: a „Szuezi válság”. S hogy ezt megértsük, jöcskán vissza kell mennünk az időben. A több mint 1200 éves iszlám uralom (641–1882) után Egyiptom 1882-re de

A magyarokkal együttérző Eisenhower amerikai elnök 1956-ban – itt éppen golfozik

facto brit gyarmattá vált, s bár 1922-ben hivatalosan önállóvá lett, angolhú uralkodók vezetése alatt maradt. 1952-ben azonban megdőlt a török származású és angolhú egyiptomi király, Faruk uralma. A népfelkelés és katonai puccs élén Gamál Abd en-Nászér – korábbi írásmód szerint: Nasszer – ezredes állt, akinek vezetésével a Szabad Tisztek átvették a hatalmat, s ezzel új korszak kezdődött Egyiptom történetében. A karizmatikus Nasszer Egyiptomot köztársasággá alakította, s 1954-re elérte, hogy a brit

kormány kivonja az első világháború óta a Szezei-csatorna övezetében állomásozó csapatait. Nasszer modernizálni kívánta Egyiptomot. Nagy álma az volt, hogy Asszuánnál egy hatalmas vízierőművet építsen a Níluson, s ezzel erősítse Egyiptom energetikai függetlenségét.

1956 februárjában az USA és Nagy-Britannia vállalta a gátépítés finanszírozását, azzal a feltétellel, ha az egyiptomi gazdasági élet a *Világbank* ellenőrzése alá kerül. A feltételt Nasszer elfogadta.

London és Washington viszont rossz szemmel nézte, hogy eközben Nasszer az ő megkérdezésük és beleegyezésük nélkül fegyverüzletet kötött Csehszlovákiával, kereskedelmi egyezséget kötött a Szovjetunióval és elismerte a Kínai Népköztársaságot, ezért 1956 júliusában Eisenhower bejelentette, hogy mégsem hajlandók finanszírozni a már megkezdett asszuáni gát építését.

London és Washington várakozásaival ellentétben Nasszer nyilvánosan szembeszállt velük. Bejelentette, hogy Egyiptom egyedül is kifizeti az Asszuáni gát költségeit, mégpedig a Szezei csatorna államosításával.

Érdeemes visszatekintnünk a Szezei-csatorna történetének főbb állomásaira: A francia Ferdinand de Lesseps mérnök-diplomata Szaid egyiptomi pasától megkapta a jogot a csatorna építésére és 99 évre szóló üzemeltetésére. Így jött létre a *Compagnie Universelle du Canal Maritime de Suez* cég, amely 11 év alatt megépítette a csatornát.

- 1869 A Szezei-csatorna megnyitója. Tulajdonosa a francia Szezei-csatorna Társaság
- 1876 Anglia kisebbségi résztulajdonosá válik (44%)
- 1882 Anglia átveszi a teljes ellenőrzést a csatorna felett.
- 1936 A Szezei-csatorna brit katonai övezetté alakul.
- 1956. júl. 26-án Egyiptom államosítja a Szezei-csatornát.

Az államosítás bejelentése az egész világot meglepte. Először fordult elő, hogy egy korábban befolyás alatt álló arab ország nyíltan szembeszállt Nagy-Britanniával és az USA-val. A britek tudták, a világ elítélne egy nyílt angol katonai beavatkozást, ezért 1956. október 22-én Sèvres-ben Izrael és Franciaország bevonásával titkos tervet dolgoztak ki a csatorna visszaszerzésére és visszaadására a magántö-

Nasszer egyiptomi elnök

ke kezébe. A titkos megállapodás szerint az izraeli hadsereg a Szezei-csatorna vonaláig elfoglalja Egyiptomot, a britek és franciák pedig ezután *látszólag békéltetőként* lépnek fel és felajánlják Egyiptom megvédését, amihez katonailag meg kell szállniuk a csatornát. Ezzel egyidőben Nagy-Britannia október 31-ig adott haladékot Egyiptomnak a Szezei-csatorna kiürítésére, amit Nasszer visszautasított. A sèvres-i titkos megállapodás értelmében 1956. október 29-én Izra-

el elfoglalta a Sini-félszigetet, a brit és francia légierő pedig megkezdte az ország bombázását, majd november 5-én haderőik partra szálltak Egyiptomban. A brit-francia-izraeli hármass koalíció képes lett volna a háború sikeres folytatására, ekkor azonban többszörös nemzetközi nyomás alá került. Az Egyesült Államok ugyanis eleve óvakodott minden olyan arabellenes lépéstől, ami a Szovjetunió oldalára állíthatna volna az arabokat. Ezért ellenezte a brit-francia-izraeli hármass koalíció akcióját, s ezt hangsúlyozandó gazdasági nyomásgyakorlásba kezdett: megakadályozta egy IMF gyorskölcsön folyósítását Londonnak, font-kötvény eladásokkal árfolyamtámadást intézett az angol font ellen, gazdasági válsaggal fenyegette Nagy-Britanniát. Szaúd-Arábia pedig olajembargót vezetett be Nagy-Britannia és Franciaország ellen, és az USA nem volt hajlandó saját olajjal kisegíteni őket.

A Szovjetunió nyíltan Egyiptom mellé állt és az invázió megszüntetését követelte, bár számukra jól jött, hogy a szuezi válság elterelte a figyelmet a magyar forradalomról és az annak leverését célzó szovjet katonai beavatkozásról.

És míg 1956. október 22-én Sèvres-ben a hármass koalíció titkos megállapodást köt Egyiptom megtámadásáról, ugyanaznap Budapesten, az Építészeti Műszaki Egyetem hallgatóinak kezdeményezésére 16 pontban megfogalmazták követeléseiket: a szovjet csapatok azonnali kivonása Magyarországról, többpártrendszer, szabad választás, sztrájkjog, politikai foglyok és szovjet rabságban lévő hadifoglyok hazahozatala, teljes vélemény-, szólás- és sajtószabadság, szabad rádió... Október 23-ára a lengyelekkel való szimpatizáló tüntetést hirdetnek. Gerő Ernő párttitkár viszont betiltja a tüntetést, és az engedetleneknek kilátásba helyezi:

„*Lőni fogunk! Lövetünk! Lőni fogunk!*”

Másnap a tíz-, majd százazrekre növekedett tüntető tömegből már senki sem félt attól, hogy „Lőni fogunk!” És már senki sem félt kimondani, hogy „Ruszkik haza!” és estére már ledőlt Sztálin, s ugyancsak este a Párt Gerő-vezette Központi Vezetése már lövetett, az ÁVH lőtt a Rádiósnál, éjjelkor a felkelők már visszalöttek és harc dúlt sok helyen, éjjel 2-kor pedig a székesfehérvári szovjet páncélos egységek hatoltak be Budapestre, s a tüntetés 23-a és 24-e között fegy-

A Szezei-csatorna – közelről és légi felvételen

veres felkeléssé, majd nemzeti szabadságharcra szélesedett. Majd statárium, rögtönítélő bíróság, szovjet repülők és tankok támadása, 25-én a Parlament előtt összegyűlt tömegbe lövés, nyílt utcai harcok következtek, s ez így folytatódott 26-án és 27-én is. Külföldi megfigyelők ezen a napon már tízezerre becsülték a szabadságharc halottainak számát.

John Foster Dulles, az Amerikai Egyesült Államok külügyminisztere egy 1956. október 27-én Texasban tartott sajtóértekezletén kijelentette:

„Az Egyesült Államok nem tekinti sem Lengyelországot, sem Magyarországot potenciális szövetségeseinek, ugyanakkor a szovjet határok mentén nem is nézne jó szemmel egy olyan kormányt, amelyet ellenséges, nem kellő baráti viszony fűz a Szovjetunióhoz.”

A szovjet megsemmisítő gépezet beindításához Dulles texasi kijelentése adott szabad utat. És szabad kezet kaptak, és nem volt könyörület. A szovjet tankok árnyékában újból színre léptek a pufajkások és löttek, agyonvertek, összefogtak, akasztottak, internáltak, bebörtönöztek, bedaráltak, elkapartak, nyomtalanul eltüntettek, egy egész népet megfélemlítettek, terrorizáltak. Ismét eljött „az ő országuk”, „az ő hatalmuk”, az ő idejük, mely aztán további 33 évig tartott.

És mi történt közben a Szuezi-csatornánál?

Az USA rávette Nagy-Britanniát és Franciaországot, hogy kössenek azonnali fegyverszünetet Egyiptommal. Ezt követően Eisenhower elnöknek is akadt egy szusszanásnyi ideje, hogy üzenetet intézzon a magyar néphez:

„Az Egyesült Államok kormánya soha nem is javasolhatta azt, hogy védtelen lakosság...” stb.

S a védtelen lakosság, magyarok százezrei indultak neki a Nagyvilágnak, hogy aztán saját bőrükön tapasztalják meg, miként érvényesülnek Nyugaton a szépen hangzó, fennem hangoztatott – s mindig másoknak ajánlott – elvek és szózatok.

Kérdés Borbándi Gyulához 2006-ban: Ha maholnap valamiért utcára vonulnának az emberek, vagy a kisebbségek élőkét atrocitás érné, vajon mit tenne a Nyugat?

Borbándi válasza: A maximum az volna, hogy nemzetközi fórumokon tiltakozások hangzanának el, esetleg szankciók is születnének, de hogy ebből valami más, netán katonai beavatkozás állna elő, azt nem hiszem.

2006 szeptemberében, az „őszödi beszéd” nyilvánosságra kerülése után, majd a forradalom 50-dik évfordulóján a Hatalom megzavarodott, s ismét lövetett. Igaz, „csak” gumilövedékekkel, de szemeket lőtt ki, álmokat mocskolt meg, a reményt taposta újból agyon. S a Nyugat kényelmes távolságból figyelte a dolgok alakulását, és még csak nem is üzent.

És azóta?

Azóta nagyon sok minden történt. Magyarországon is, a Kárpát-medencében is, Európában és a nagyvilágban is. Sok minden történt a Krim-félszigeten, Donyeckben, ismét Egyiptomban, Líbiában és Szíriában, a Földközi-tengeren. És valahol a Közel-Keleten. És megjelent az Iszlám Állam terrorszervezet. És azóta közelebb jött. Valódi szerencsétlenek, menekültek közé vegyülten szimpatizánsaik Törökországon, Görögországon, Makedónián, Szerbián át a magyar határig érkeztek, már át a zöldhatáron, be az eladdig békés településekre, már követelőzve, már gyújtogatva, már támadásba lendülve... Már itt vannak: Európában, az Unióban.

S Európa közepén, egy kicsinnyé zsugorított ország őrzi megmaradt mivoltát, vele szemben pedig a világ hatalmasai ma is tanácsolnak: népakarat ide vagy oda, meg kell őrizni a „fékek és ellensúlyok” rendszerét.

Tanácsolnak és előre biztosítanak afelől, hogy ha netán váratlan esemény, egy fordulat, egy Zrínyi korából már ismert baleset vagy bármi más bekövetkezne, akkor

”Szívünk mélyéig együtt érzünk a magyarokkal, azonban nem javasoljuk...”

És előre üzenik: Jaj a legyőzötteknek! Vae victis!

De 56 hőseinek sírhantjain, elporlott csontjain túl ma is zeng a Nagyvilág népeinek, igaz embereinek őszinte csodálata:

GLORIA VICTIS!
1849
1956

Molnár-Veress Pál

A 2015. október 23-án Göteborgban, a Kőrösi Csoma Sándor Művelődési Egyesület keretében megtartott vetített képes előadás tömörített változata.

ZÁRÓNYILATKOZAT

a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének
a svájci Beatenbergben tartott 2015. évi közgyűléséről

Meg ne riadj, különben én riasztalak el téged. Jer. 1:17

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége szeptember 24-27. között a svájci Beatenbergben tartotta konferenciáját és 2015. évi közgyűlését, amelyen kilenc országból mintegy félszáz küldött és érdeklődő vett részt.

Napirenden szerepelt taggyülekezeteink és lelkészeik jelenlegi jogállásának vizsgálata, anyagi helyzetük és jövőbeni kilátásaik elemzése, a gyülekezetek fenntarthatóságának és a lelkesi állások biztosításának feltételei.

A beszámolókból kiderült, hogy a Kárpát-medencén kívüli nyugat- és észak-európai szórványban ötvennél több olyan protestáns gyülekezet és egyházi közösség létezik, ahol rendszeresen szólal meg magyarul Isten Igéje. Ebben a diaszpórában a Szövetségünkhez tartozó gyülekezetek az új munkavállalokkal együtt ma már közel milliós lélekszámú magyarságnak fontos gerincét képezik. Szövetségünk gyülekezeteink által a nyugateurópai magyar diaszpóra meghatározó protestáns egyházi képviselője.

Egyházi közösségeink természetes módon kapcsolódnak a mind befogadó országokbeli, mind a hazai testvéregyházakhoz, és tagságuk révén közös szerveződésben együtt tevékenykednek civil szervezetekkel is. Sajátos krisztusi küldetésük egyik fontos feladatának tekintik a nagyvilágba szétszóródott magyarság megtartását és szolgálatát, Szövetségünk keretein kívül tevékenykedő gyülekezetekkel, szervezetekkel és szolgálatokkal együtt munkálkodva Isten dicsőségére és egymás javára cselekedni.

Ugyancsak kettős, hitbeli és nemzeti jellemzőikből fakadóan közösségeink felelősséggel foglalkoznak időszzerű és égető európai kérdésekkel, ugyanígy világméretű, globális szinten jelentkező gondokkal és megoldandó feladatokkal is.

A magyarság fájának megcsönkített, de még álló törzsén annak mint a világszórványban élő harmadik ága - Gazda József író megfogalmazása szerint - tudjuk, hogy jövőnk záloga az, ha a sok helyütt már csak a föld alatt megbúvó gyökereket megtartjuk, és ha azok új hajtásokat eresztenek, azokat a legnagyobb gonddal óvjuk és a jövő nemzedékek számára neveljük. Dániel 4, 7-14

Kiemelt és haladéktalanul megoldandó kérdésként tekintünk azon gyülekezeteinkre és tagszövetségeinkre, amelyek szolgálattelvő lelkészek hiányában, vagy a meglévőknek nyugállományba vonulása következtében, pásztor nélkül maradt nyájhoz hasonlóan elszélednek, rosszabb esetben végleg megszűnnek.

Bár kritikus helyzetbe került a fél évszázadnál is hosszabb múltra visszatekintő, hat helyi gyülekezetből álló Svájci Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége, amely megrendült anyagi helyzete miatt a továbbiakban nem tud lelkészt alkalmazni, de nyugdíjas vagy svájci szolgálatban lévő lelkészek, Svájcban tanuló ösztöndíjas teológusok helyettesítő szolgálatára alapozva biztosítottak látja az igehirdetés folytatását, a gyülekezetek és a folyamatos lelkigondozás megtartása érdekében pedig híveitől fokozott támogatást kér.

A Szövetség elnöksége, a 2014. évi közgyűlés jegyzőkönyve 7. pontjába foglalt megbízása alapján folytatja tájékoztató megbeszéléseit, tárgyalásait illetékes magyar intézményekkel a nyugat-európai magyar gyülekezetek megmaradása érdekében.

A korábbi években már sok fórumon és sok alkalommal felvetett kérdésként fontosnak tartjuk egy olyan biztonsági alap létesítését, amely a nehézségekkel küzdő vagy éppen kritikus helyzetbe jutott külföldi diaszpóra-gyülekezetek időleges támogatását szolgálná, hogy azok, amíg saját erőből újra lábra nem tudnak állni,

megőrizhessék évtizedes struktúráikat, tárgyi-szellemi értékeiket. Az alap létrehozásához nyugati magyar és nem magyar egyházi és világi szervezetek, hazai, kárpát-medencei egyházi és állami szervek közös hozzájárulására és közös felelősségvállalására számítunk. Ennek az alapnak keretében részmegoldásként elképzelhetőnek tartjuk, hogy a Kőrösi Csoma Sándor Program vagy egy ahhoz hasonló, de a sajátos, egyházi kérdésekre adaptált program keretében kiküldött személyek révén hidaljunk át egy-egy kritikussá vált helyzetet, vagy nehéz időszakot.

Az egész Európára, benne kiemelten óriási nyomással Magyarországra nehezedő migránskérdés keresztényi irgalmasságból kiinduló megoldásait és feladatait keresve azt is szem előtt tartjuk, hogy feladatunk az Istentől kapott nyelvi, nemzeti, kulturális, vallási örökségünket európai örökségünk más értékeivel együtt megőrizniünk, s ezeknek sértetlen megmaradását, gyarapítását, és a jövő nemzedékeink számára való átörökítését biztosítanunk.

Fontos és megkerülhetetlen feladatunknak tekintjük, hogy felkutassuk, megszólítsuk, közösségeikbe fogadjuk és felkaroljuk saját migránsainkat, akik az egész Kárpát-medencéből sokszázszáz nagyságrendben itt tanulnak, vagy gazdasági megerősödésük céljából munkát vállalnak. Gyülekezeti alkalmaink nyitottak, szeretettel várunk felekezeti hovatartozástól függetlenül mindenkit, aki Istennek magyarul megszólaltatott Igéje köré gyülekezve egy magyar közösséget óhajt találni az idegenben is: a már otthon is aktív hívek mellett egyházi kötődés nélküli, vagy attól eltávolodott testvéreinket egyaránt. Felvállaljuk, hogy a felelős és illetékes hazai hatóságokkal és intézményekkel karöltve, a magunk lehetőségeinek keretében, mindent megpróbálunk és megteszünk, hogy a keresztény hit mellett őket a nemzet számára megtartsuk, s arra buzdítsuk, hogy a kint szerzett tudásukat és anyagi eszközeiket otthon kamatoztassák.

A közgyűlésen téma volt a reformáció közelgő 500. éves jubileuma, melynek során az előreformátor Husz János mellett (akiről most előadást hallhattunk) Luther, Melancthon, Kálvin, Zwingli mellett újra előtérbe és élő közelbe kerülnek nemzeti reformátoraink is. A méltó megemlékezésnek eme egyedülálló lehetőségével élnünk kell közérdekű ünnepi rendezvények, projektek megvalósítása által. A 2016-os presbiteri konferenciánknak „A reformáció Európában”, 2017-ben pedig „A reformáció a magyarok között” lesznek témái. A reformáció története olyan örökség, mely erős kapocs Magyarország, Németország, Németalföld, Svájc, Skandinávia és a reformáció többi országai, helyszínei között!

2016 szeptemberében ismét összegyűlünk, hogy számbavegyük, mit sikerült tennünk az előbb felsoroltakból, s hogy meghatározzuk, merre és miként haladjunk tovább szolgálatunk útján.

Kettős küldetéstudatunk belső feszítésével, rendkívüli idők külső szorításában tornyosuló feladatainkra tekintve, mielőtt elcsüggednénk, vagy megfutamodnánk, magasba tartjuk figyelmeztetésként a zárónyilatkozat mottójául választott jeremiási Igét: Meg ne riadj, különben én riasztalak el téged! Biztatásként álljon itt az Ige folytatása is: Én veled leszek és megmentelek! Jer. 1:17,19.

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének Közgyűlése

Elfogadásra került 2015. október 12-én

Ausztriai Magyar Református Gyülekezet (Bécs, Linz) // Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet (Bécs, Graz) // Belgiumi Protestáns Gyülekezet (Bruxelles, Liège) // Észtországi Magyar Gyülekezet (Tallinn, Tartu) // Finnországi Magyar Gyülekezet (Helsinki, Tampere, Turku) // Németországi Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége // Münchener Református Magyar nyelvű Egyházközség (München) // Ulm-környéki Magyar Protestáns Gyülekezet (Ulm, Heidenheim) // Württembergi Magyar Protestáns Gyülekezet (Stuttgart, Heilbronn) // Mainzi Magyar Református Gyülekezet (Mainz) // Észak-Rajna-Vesztfáliai Magyar Prot. Gyül. (Köln, Aachen, Bielefeld, Bochum, Düsseldorf, Koblenz) // Észak-Németországi Magyar Református Lelkigondozó Szolgálat (Hannover, Braunschweig, Hamburg, Bremen, Göttingen, Hildesheim) // Berlini Magyar Protestáns Gyülekezet (Berlin) // Norvégiai Magyar nyelvű Protestáns Gyülekezet (Oslo) // Svájci Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége (Bern, Basel, Baden, Zürich, Luzern, SaintGallen) // Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség (Borås, Eskilstuna, Göteborg, Halmstad, Helsingborg, Jönköping, Katrineholm, Ljungby, Malmö, Sölvesborg, Stockholm, Uppsala, Västerås, Växjö)

MEDGIVANDE

till avgiftshjälp

till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige
(Egyházi járulékról szóló BELEEGYZÉS a Svédországi
Magyar Protestáns Egyházi Közösség javára)

Härmed ger jag mitt medgivande till avgiftshjälp till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige att genom Skatteverket från och med nästa år och tillsvidare dra av 1 % kyrkoavgift beräknad på min kommunalt beskattningsbara förvärvsinkomst.

(Ezennel beleegyezésemet adom a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösségnek, hogy a kommunális adóköteles jövedelememre számított 1% -os egyházi járulékot a jövő évtől kezdődően és a továbbiakban az Adóhivatal útján vonja le.)

Namn: _____
(Név)

Personnummer: _____ - _____
(Személyi szám)

Adress: _____
(Cím) Gata (Utca) / nr (Házsám)

Postadress: _____
(Postai cím) Postnr (Irányítószám) Ort (Város)

_____ Datum (Dátum) _____ Underskrift (Aláírás)

Skicka medgivandet till (A beleegyezést az alábbi címre kell elküldeni):

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136
För att gälla kommande inkomstår måste medgivandet vara insänt **senast 31-e oktober året innan**.
(Ahhoz, hogy a következő évtől érvényes legyen, a beleegyezést **legkésőbb folyó év október 31-ig** kell beküldeni.)

Medgivandet är giltigt till det återkallas. Blankett för återkallelse
begärs från och sändes in till Pastorsexpeditionen:

A beleegyezés visszavonásig érvényes. Visszavonási nyomtatványt
a Lelkészi Hivataltól lehet kérni és oda visszaküldeni:

Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136.

Information om statligt stöd i form av avgiftshjälp från Skatteverket, 1% avgift till trossamfund

Kyrkolagen föreskriver skyldighet för medlemmar i Svenska Kyrkan att betala församlingsavgift. Avgiften dras tillsammans med kommunalskatten av utbetalaren av lön, pension eller annan ersättning.

Den som är medlem i ett annat trossamfund kan betala församlingsavgift till detta trossamfund, vilka bestämmer avgiftens storlek och inbetalningssätt. Skatteverket kan hjälpa till med att ta in avgift. Denna kallas för avgiftshjälp.

Rätten till avgiftshjälp ansöks hos regeringen och fattas av regeringen. Hjälpen får endast lämnas till ett registrerat trossamfund som är stabilt, har egen livskraft och bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället villar på. Fr.o.m. år 2000 upphörde ungerska prästens anställning hos Svenska Kyrkan och i denna rådlösa situationen beslutade den dåvarande ungerska rikskyrkorådet att kyrkoavgiftens storlek och inbetalningssätt blir helt och hållet frivilligt. I denna femton års period besvades att det var fel att basera samfundets ekonomi på en inte förutseddbar inkomst.

Ungerska Protestantiska Samfundet har ett datoriserat medlemsregister som omfattar ca. 5500 medlemmar, men bara en mindre del av dessa betalar kyrkoavgift direkt till samfundet. Det är många som fortfarande betalar avgiften till Svenska Kyrkan, eller till ett annat trossamfund, men flertalet betalar samtidigt avgift även till Ungerska Protestantiska Samfundet. Men det är många som inte betalar någon kyrkoavgift alls.

Lagen i Sverige säger också att man inte behöver vara medlem i något trossamfund utan man kan stå utanför.

Den som har bestämt sig för medlemskap i vårt samfund och vill delta i vår gemenskap samt använda tjänsterna har också skyldighet att även ekonomiskt bidra till samfundets verksamhet.

Enligt § 10 i våra stadgar kan alla boende i Sverige vara medlem i vårt samfund om "vederbörande efter sina förutsättningar deltar i samfundets aktiviteter och bidrar ekonomiskt till samfundets försörjning samt att den lämnar ett skriftligt medgivande om detta med namnunderskrift".

På grund av ovannämnda har vi i likhet med andra trossamfund ansökt om stöd i form av avgiftshjälp. Regeringens beslut 2012-06-14: Regeringen bifaller ansökan.

När börjar avdraget av avgift till trossamfundet att göras?

"Medgivande till avgiftshjälp" skall sändas in till pastorsexpeditionen som lämnar vidare till rikskassören senast den 31 oktober. Rikskassören meddelar till Skatteverket en datoriserad förteckning över de medlemmar som har lämnat medgivande till avgiftshjälp. Skatteverket höjer sedan uppgiften om vilket skatteavdrag medlemmens arbetsgivaren skall göra kommande år med 1%.

Hur påverkas medlemmarna?

För den enskilde medlemmen fungerar avgiftshjälpen på så sätt att storleken på det skatteavdrag som arbetsgivaren gör varje månad ökas med avgiften till trossamfundet. Detta registreras automatiskt hos Skatteverket i och med att trossamfundet skickar in sin datoriserad förteckning innan det aktuella inkomståret när avgiftshjälpen skall träda i kraft. Arbetsgivaren hämtar sedan uppgift om rätt skattetablell från Skatteverket där avgiften till trossamfundet är inräknad. Viktigt! Det är förhållandena den 1 november året innan det aktuella inkomståret som avgör om avgift till trossamfund skall betalas. Även om ett medgivande återkallas under året är personen fortfarande avgiftsskyldig för hela året.

Avgiften beräknas på den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärvsinkomsten (inkomsten minskad med avdrag t.ex. avdrag för resor till och från arbetet, pensionsparavdrag, grundavdrag).

När upphör avgiften till trossamfundet att dras?

Ett lämnat medgivande om avgiftshjälp är giltigt till dess att återkallelse görs. Om man bestämmer sig för att återkalla detta ska en blanket för återkallelse begäras från pastorsexpeditionen som ska skrivas under med namn och personnummer. Återkallelsen bör ske skriftligt och skickas vidare till rikskassören. Återkallelsen gäller från och med nästa års ingång om återkallelsen görs senast den 1 november året före det kalenderår som avses. Återkallelsen påverkar inte själva medlemskapet.

Avgiftshjälpen avslutas också när någon har bestämt sig för att träda ut ur samfundet, och får en skriftlig bekräftelse för detta.

Den som har återkallat sitt medgivande till avgiftshjälp eller träder ut ur samfundet före den 1 november kommer inte att betala kyrkoavgift fr o m det följande kalenderåret.

Tájékoztató az 1%-os egyházi járulék bevételezéséhez nyújtott állami segítségről

A törvény előírja a Svéd Egyház tagjainak kötelezettségét, hogy gyülekezeti járulékot fizessenek. A járulékot a kommunális adóval együtt a fizetést, nyugdíjat vagy más jövedelmet folyósító intézmény vonja le.

Más egyházak tagjai járulékukat az illető (más) egyházhöz fizetik, mely maga alapítja meg a járulék mértékét és a befizetés módját. Az Adóhivatal segítséget nyújthat a járulék bevételezéséhez. Ezt nevezik járulékbevételezési segélynek.

A járulékbevételezési segélyre jogosultságról a kormány dönt. Ezt a jogosultságot csak olyan bejegyzett egyházi közösség kaphatja, mely stabil, saját életerővel bír, és hozzájárul a társadalom pillérét jelentő alapvető értékek fenntartásához és erősítéséhez. 2000-tól a Svéd Egyház nem alkalmaz magyar lelkészt. Tanácsalanságában az akkori egyházvezetés úgy döntött, hogy az egyházi járulék mértékét és befizetési módját teljes egészében önkéntességi alapra helyezi. Tizenöt évnyi időszak tapasztalata bebizonyította, hogy téves volt az egyház anyagi gazdálkodását egy megjövendölhetetlen bevételelre alapozni.

A Magyar Protestáns Egyházi Közösség számítógépes tagjegyzéke mintegy 5500 tagot tart nyilván, de ezeknek csak egy kisebb része fizet közvetlenül a mi egyházunknak járulékot. Sokan vannak, akik járulékukat továbbra is a Svéd Egyházhöz vagy más egyházhöz/felekezethez fizetik, némelyek egyúttal a Magyar Protestáns Közösséget is támogatván. De sokan vannak, akik sehová, semmiféle egyházi járulékot nem fizetnek.

Svédországban a törvény kimondja azt is, hogy nem szükséges valamely egyházhöz tartozni, hanem lehet kívülállónak is maradni.

Aki viszont elszánta magát hogy egyháztagunk legyen és részt kíván venni közösségünkben s annak szolgáltatásaival is élni kíván, annak kötelessége az egyház tevékenységéhez anyagilag is hozzájárulni.

Alapszabályzatunk szerint: 10.§. Az Egyházi Közösség tagja lehet minden svéd-országi lakos, „ha lehetőségei szerint részt vállal az Egyházi Közösség tevékenységében; ha rendszeres anyagi hozzájárulás formájában részt vállal a közös teherviselésből; ha mindezt nyilatkozat aláírásával is kifejezi.”

A fentiek alapján, más egyházakhoz hasonlóan mi is kérvényeztük ezt az állami segítséget, melyet a 2012-06-14-i kormányhatározat értelmében jóváhagyták.

Mikor kezdődik az egyházfenntartási járulék levonása?

Az „Egyházi járulékról szóló beleegyezést” legkésőbb október 31-ig a lelkészi hivatalhoz kell beküldeni, mely azt a főpénztároshoz továbbítja. A főpénztáros számítógépes jegyzéket küld az Adóhivatalnak azon tagokról, akik a járulék ily módon történő bevételezésébe beleegyeztek. Ezután az Adóhivatal 1%-kal megemelt mértékű adólevonásra utasítja a munkaadót a következő évben.

Miként befolyásolja ez a tagokat?

Az egyéni tag számára ez úgy működik, hogy a munkaadó által havonta levonandó adórész nagysága megemelődik az egyházi járulék mértékével. Azzal együtt, hogy az egyház beküldi a következő adóévre vonatkozó „beleegyzők listáját”, az Adóhivatalnál ezt automatikusan bejegyzik. A munkaadó megszerzi az Adóhivaltól az illető munkavállalóra alkalmazandó helyes adó táblázatot, amelyben már benne foglaltatik az egyházi járulék is. Fontos tudni: Azt, hogy egy adott évben sor kerül-e egyházi járulék fizetésére, azt az előző év november 1-én fennállt állapot dönti el. Ha ezt követően, év közben vonná is vissza valaki beleegyezését, az a következő évben még adóköteles marad.

A járulék a megadózándó keresetből kalkulált kommunális bevételi adóra számítódik (a kereset, csökkentve a levonásokkal, pl. levonás a munkahelyre oda-vissza tett utazásokra, nyugdíjtakarék utáni levonás, alapvető levonás stb).

Mikor szűnik meg az egyházi járulék?

Egy leadott beleegyezés addig érvényes, amíg visszavonásra nem kerül. Ha valaki a visszavonás mellett dönt, erre vonatkozó nyomtatványt kell kérnie a Lelkészi Hivaltól, amit névvel és személyi számával kitölt és aláír. A visszavonásnak írásban kell történnie, melyről a főpénztáros értesítést kap. A visszavonás a következő év elejétől lép érvénybe, ha a visszavonás legkésőbb a vonatkozó naptári év előtti november 1-ig megtörtént. A visszavonás maga nem érinti az egyháztagságot.

A járulék ily módon történő bevételezése akkor is megszűnik, amikor valaki kilép magából az egyházból és erről írásbeli megerősítést kap.

Az, aki egy adott év november 1-e előtt visszavonta beleegyezését, hogy egyházi járulékát így bevételezzék, vagy kilépett az egyházból, a következő naptári évtől nem fizet egyházi járulékot.

**Stjerngren (Koós)
Györgyi Beata
1972–2015**

Koós Györgyi Beata Nagyváradon született, 1972 július 29-én. Tizenkét éves volt, amikor 1984 júniusában szülei: Máriával és Andrással, valamint kistestvérével Andrissal végleg elhagyta szülőföldjét. Azóta élt Svédországban, de soha nem felelte el azokat a gyermekkori emlékeket, amelyek felidéztek benne a szép Körös-parti várost, a szeretett iskolát, osztálytársakat, barátokat. De nem felelte azt sem, hogy egy évvel előjövetele előtt végleg kitiltották az iskolából, szülei "bűne" miatt, mivel beadták a Romániából való végleges kitelepedésre szóló kérést. Nem felelte el a hosszú, több órás sorbanállásokat a jegyre adott kenyérért, tejért, vajért, más élelmiszerekért, fűtőolajért stb. Jókedélyű, kedves, barátságos, mosolygós gyermek volt, tele energiával, s e tulajdonságait élete végéig magával hordozta. Svédországba érkezésük után a család Växjöben telepedett le, ahol Györgyi folytatta iskoláit, majd az érettség után kozmetikus diplomát szerzett Stockholmban, ahova végleg el is költözött. Nagyon szeretett utazni, járni a világot – ezért is határozott úgy, hogy inkább a légi utaskísérő szakmában fog dolgozni. Több légitársaságnál dolgozott, és mindenhol nagy népszerűségnek és tiszteletnek örvendett. Vágya valóban beteljesedett: rengeteg országba eljutott, s mondhatni, megismerte a nagyvilágot. Szerette a nagyvárosokat, főleg Tokiót, New Yorkot, és persze Stockholmot is. Mindvégig hű maradt a repüléshez, a repülőkhöz, nagyszerű kollégáihoz. Nagyon sok barátja, ismerőse volt, akik tisztelték egyenes, szókímóndó és igazi baráti mivoltáért. Rajongva szerette kistestvérét Andrist, akit már ötéves korában megtanított olvasni. Ami-

kor csak tehetett, hazajött Växjöbe szüleihez, ahol mindig nagyon jól érezte magát a családi körben. 2010-ben ismerte meg és kötötte egybe életét Bengt Stjerngren-nel, akivel boldog házasságban éltek. 2012. január 19-én megszületett gyönyörű kislányuk, Isadora, aki végtelen örömet hozott számára és az egész család számára is. Am boldogságát a sors rövidre szabta: 2014 decemberében gyógyíthatatlan rákbetegséget diagnosztizáltak nála, mely rohamosan törte meg egészségét, és nehéz szenvedés után, ez év június 20-án elhunyt. Családtagjai, rokonai, barátai végig mellette voltak, és mélységes fájdalommal vettek búcsút tőle. Isten adjon neki örök nyugalmat, s törölje le a hozzátartozóknak, elsőként is három és fél éves kislányának könnyeit. A gyász óráiban hadd hangozzanak fel az örök reménység igéi, amint egykor Jézus száján szólahtak meg erőt és bátorítást adva: „Én élek, ti is élni fogtok!”

**Deák (Fakesch) Borbála
1970–2015**

1970. január 14-én született Tordán, édesapja Fakesch György állatorvos, édesanyja Fakesch (született Sebestyén) Ágnes fizikatanárnő második gyermekeként. Beleszületett a kommunizmusba, kisgyermekként ő is megtapasztalja a nélkülözést. Óvodába, iskolába, majd középiskolába Marosvásárhelyen járt. Édesapja sokat dolgozik, mindent megtesz annak érdekében, hogy a négytagú család minél kevesebb szenvedést kelljen átéljen a nehéz időkben. Édesanyja mindvégig mellette áll, támogatja, tanítja, "real beállítottaságú" csemetét akar belőle faragni, de nem jár sikerrel... Az Unirea Liceum biológia-kémia szakán sikeresen leérettségizik. Magyarországon, Nyíregyházán a tanárképzői főiskolán

eredményesen teljesít, viszont nem bírja a fojtogató "légkört". Ez idő alatt megismerkedik Deák Attilával, kivel hamarosan, 1991-ben össze is házasodnak Sepsiszentgyörgyön. Nagyváradon a Sulyok István Református Főiskolán újságírói szakra jár. 1993–1998 között a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház irodalmi referense. Eközben áldott állapotba kerül, majd 1994. augusztus 19-én életet ad egy csodálatos kis fiúgyermeknek, Zsombornak. A kis csemete nagy változásokat hoz a meglévő családi életbe. A jobb elérhetőség reményében Marosvásárhelyre költözik a család, immáron vissza Bori szüleihez. Új város, új élet... Eleinte a Marosvásárhelyi Rádió *Kilátó* című kulturális műsorának munkatársa, korrektor a Prisma Kiadónál. Ezt követően eladási referens a Solvoplant Kft.-nél. 2005-től a Milvus Csoport Madártani és Természetvédelmi Egyesület munkatársa. Borbála munkája mellett ír, publikál, irodalmi pályázatokon vesz részt és elkészíti első kisregényét, melynek címe *Ég és föld között*. Nem hisz önmagában, tehetségében, mindvégig féltve rejtetegeti könyvét a nagyközönség elől. 2011-ben tragikus hirtelenséggel elveszti édesapját. Összeomlik, egyetlen mentsvára az írás, melyben visszanyeri önmagát. Itt írja ki magából minden szomorúságát, dühét – ezen írások közül jelenik meg néhány az *Új Kéve* című lapunkban. Nem sikerül teljesen feldolgoznia a fájdalmas veszteséget, és a sors furcsa ironiája, hogy életét hamarosan az ég és föld között fogja élni. A betegség határai között, korlátoltan élni egy ilyen szabad, tiszta, segítőkész léleknek nem könnyű. Családja mellette áll mindenben; hinni tanulnak, leginkább önmagukban, hogy ő képes rá!

*„Nincsen helyem
így, élők közt. Zúg a fejem,
gondom s fájdalom kicifrázva;
mint a gyerek
kezében a csörgő csereg,
ha magára hagyottan rázza.”
(József Attila – Nagyon fáj)*

Kötetének előszavában Bori ezt írta: „Sok ember vegetál a világban. Neves emberek. Tőlünk távol élnek. Nevenincs emberek élnek mellettünk. Hangyák a bolyban. Ott menetelnek ők is a sorban, velünk együtt mozognak, időnként tarkónkon érezük lélegzetüket. Névtelenségükben nagyok. Azáltal, ahogyan élnek, szeretnek és gondolkodnak. Ők az igazak. Hisznek Istenben és emberben. Gyakran elbuknak. Szeretetet hordoznak és ősi tudást. A lét hatalmas szimfóniájának főszereplői.”

**Terray László
1924–2015**

Terray László 1924-ben született Miskolcon. 1946-ban szentelte őt lelkészé Ordass Lajos püspök. 1948-ban a Lutheránus Világszövetség ösztöndíjával került Norvégiába. Megbetegedése, valamint a magyarországi kommunista hatalomátvitel miatt külföldön maradt. Norvégiában néhány éven belül letette a lelkészi szolgálathoz szükséges vizsgákat. Elsajátította a lapp nyelvet is, s tanulmányozta a laestadiánus ébredési mozgalmat. 1954-ben az oslói missziótudományi intézetben kapott állást. Tíz éven át a Norvég Evangélikus Misszió Tanács elnöke volt. 1956 decemberétől három hónapig egy norvég állami bizottság tagja, amely 1500 magyar menekültet telepített át Norvégiába. 1963-ig Oslóban magyar lelkészi szolgálatot is vállalt. Kezdetől tagja a külföldi ev. lelkészek munkaközösségének. Tíz évig az *Útitárs* szerkesztője. 25 éven át a Norvég Egyházi Misszió Monte Carlóból sugárzott rádióműsorainak magyar szerkesztője. Lelkészi és egyházszerzői munkája mellett igen kiterjedt missziológiai tevékenységet és hazai egyházi szervezői feladatokat is vállalt. 2008-ban a Budapest-Fasori evangélikus gimnáziumban átvette a Magyarországi Evangélikus Egyház legmagasabb kitüntetését: az Ordass Lajos-díjat, 2014-ben pedig, 90-dik születésnapja alkalmából Oslóban a Magyar Erdemrend Tisztikeresztje kitüntetésben részesült. 2015. augusztus 8-án visszaérkezett Teremtő Urához. Isten iránti hálával köszönjük, hogy Terray László közöttünk élhetett, a magyarság hűséges szószólója, az evangélium tiszta hirdetője, humánusában megingathatatlan ember, szolgatárs és barát volt. Gazdag életéért Istennek legyen hálaadás, övé legyen a dicsőség!” Nyugodjon békében!

ISTENTISZTELETI NAPTÁR 2016. ELSŐ FÉLÉVÉRE

JANUÁR

16	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
17	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstadsvägen 21
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan
22	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglängdsgatan 3
23	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgatan 27
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
24	11:00	HALMSTAD	Andersbergsskka	Grönevängstorg
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
30	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Petersbergsgatan 32
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
31	12:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegårdsgatan 13
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarnortorget

FEBRUÁR

13	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansg. 1
14	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan
19	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglängdsg 3
20	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksg. 27
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1
21	11:00	HALMSTAD	Andersbergsskka	Grönevängst
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
27	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Petersbrgs 32
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4
28	12:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegrds 13
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarnortorget

MÁRCIUS

05	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansg. 1	úrvacsora
06	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstadsv 21	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	úrvacsora
11	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglängdsg. 3	úrvacsora
12	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgatan 27	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1	úrvacsora
13	11:00	HALMSTAD	Andersbergsskka	Grönevängst	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4	úrvacsora
12	13:00	TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats	úrvacsora
13	13:00	HELSINKI	Alppila	Kotkankatu 2	úrvacsora
	17:00	TAMPERE	Kaleva kirik	Liisanpuisto1	úrvacsora
18-20		HOLZHAUSEN	Protestáns Szövetség	Presbiteri konferenciája	
19-26		HOLZHAUSEN	E.M.E. Ifjúsági	Konferencia	
20	11:00	HOLZHAUSEN	Prot.Szöv. és Ifjúsági	Konf. közös istentisztt.	
26	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Petersbergsg 32	úrvacsora
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4	úrvacsora
27	12:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegårdsg 13	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarnortorget	úrvacsora

ÁPRILIS

01-03		TÄNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth	Küldöttgyűlés
03	10:00	TÄNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth	záróistentisztelet
09	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansg. 1
10	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan
15	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglängdsg 3
16	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksg. 27
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1
17	11:00	HALMSTAD	Andersbergsskka	Grönevängtg
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
23	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Petersbrgs 32
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4
24	12:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegrds 13
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarnortorget

MÁJUS

07	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansg 1	úrvacsora
08	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21	úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan	úrvacsora
13-15		TÄNGAGÄRDE	Pünkösdi gyülekezeti	napok	
15	11:00	TÄNGAGÄRDE	Konfirmáció	Trogared tmpl.	úrvacsora
21	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgatan 27	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1	úrvacsora
22	11:00	HALMSTAD	Andersbergsskka	Grönevängst	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4	úrvacsora
28	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Petersbrgs 32	úrvacsora
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4	úrvacsora
29	12:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegrds 13	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarnortorget	úrvacsora

JÚNIUS

04	13:00	TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1
05	11:00	HELSINKI	Alppila	Kotkankatu 2
	17:00	TAMPERE	Kaleva kirik	Liisanpuisto1
11	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansg. 1
12	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan
17	11:00	BORÅS	TÄNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otth
18	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksg. 27
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1
19	11:00	HALMSTAD	Andersbergsskka	Grönevängst
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
25	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Petersbrgs 32
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4
26	12:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegrds 13
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarnortorget

ISTENTISZTELETI NAPTÁR 2016. MÁSODIK FÉLÉVÉRE

TEPLOMOK / helyiségek, ahol istentiszteleteinket tartjuk

BORÁS	Hässleholmskyrkan	Väglångsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
HALMSTAD	Andersbergskyrkan	Grönevångstorg
HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Brukskatan 27
HELSINKI	Alppila-templom	Kotkankatu 2
JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	Toraplan
LJUNGBY	S:t Stephans kyrka	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegårdsgatan 13
TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1
TAMPERE	Kaleva-templom	Liisanpuisto 1
TÄNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	40-es út Äspered felé
UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarnortorget
VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Pettersbergsgatan 32
VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4
VÄXJÖ	Mariakyrkan	Kungsvägen 117

Figyelem! Az itt közölt időpontok rajtunk kívülálló okok miatt változhatnak, ezért kérjük, az esedékes istentisztelet előtt szíveskedjenek a gyülekezeti felügyelőknél, vagy internetes honlapunkon (www.keve.se) tájékozódni.

A nyári szünetben csak kivételes esetben tartunk istentiszteletet. A rendszeres szolgálatok sora júliusban és augusztusban szünetel.

SZEPTEMBER

03	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
04	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstadsvägen 21
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan
09	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Väglångsgatan 3
10	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Brukskatan 27
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
11	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevångstorg
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
17	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Pettersbrgs 32
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4
18	12:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegrds 13
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarnortorget
22-25		AACHEN	Németország	Protestáns Szövetség konf.
25	10:00	AACHEN	Németország	Záróistentisztelet

OKTÓBER

08	13:00	TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1 úrvacsora
09	11:00	HELSINKI	Alppila	Kotkankatu 2 úrvacsora
	17:00	TAMPERE	Kaleva kirik	Liisanpuisto 1 úrvacsora
15	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4 úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansg. 1 úrvacsora
16	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21 úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan úrvacsora
21	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Väglångdsg 3 úrvacsora
22	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksg. 27 úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1 úrvacsora
23	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevångtg úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4 úrvacsora
29	12:30	VÄSTERÅS	Ansgarskyrkan	Pettersbrgs 32 úrvacsora
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4 úrvacsora
30	12:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegrds 13 úrvacsora
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarnortorget úrvacsora

NOVEMBER

12	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
13	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstadsvägen 21
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan
18	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Väglångsgatan 3
19	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Brukskatan 27
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
20	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevångstorg
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
26	12:30	VÄSTERÅS	<i>A helyszín még nincs rögzítve</i>	
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4
27	12:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegrds 13
	17:00	UPPSALA	S:t Pers kyrka	Kvarnortorget

DECEMBER

03	13:00	STRÄNGNÄS	Domkyrkan	Magyar mártírok emlékist.
10	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4 úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1 úrvacsora
11	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21 úrvacsora
	17:00	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Toraplan úrvacsora
10	13:00	TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1 úrvacsora
11	13:00	HELSINKI	Alppila	Kotkankatu 2 úrvacsora
	17:00	TAMPERE	Kaleva kirik	Liisanpuisto 1 úrvacsora
16	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Väglångdsg 3 úrvacsora
17	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksg. 27 úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansg. 1 úrvacsora
18	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevångtg úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4 úrvacsora
25	12:00	STOCKHOLM	Franska Ref.kka.	Humlegrds 13 Karácsony
				<i>Közösen VÄSTERÅS, ESKILSTUNA és UPPSALA gyülekezeteivel.</i>

Intakan felől aláereszkedve így tárul elénk a Tolken-tó, melynek partján félszáz éve fogadja vendégeit Tångagärde gyülekezeti otthona. (mvp felvétele)

DERŰS NAPOKAT ÉLTÜNK

Ahogy a gazdasszony üvegekbe zárja, majd kamrapolcra teszi a veteményes kert s a gyümölcsös ízeit, úgy raktározzuk el mi is egy lepergett esztendő képbe merevített pillanatait. Most az elmúlt nyár van soron. Jön a tél is utána.

Ötvenöt éves vendégkönyvet lapozgattunk a minap. Tångagärde múltja egy-egy felvillanásban. Fialat arcok, derűsek. Vajon hányan vannak még életben közülük?

Majd úgy harminc vagy negyven év múltán, ha valaki, te, idetévedsz erre a lapra, mindegy, hogy már nem leszünk. Azt mondják, háború lesz. Lehet. De hidd el: nagyon boldogok voltunk. Látod? – Éltünk!

Adjon az Isten neked is vidám, békés, derűs napokat!

A tolkeni kenu neve „tolkenu” – állítja Dorka, Gyöző, Ilka és Borka, s lelkész szüleikkel, Kaszó Gyulával és Karolával tovább eveznek az idő hullámain.

Ví är många glada kvinns från Göteborg och många andra håll som på Tångagärde nu fått koll. Vi har spelat visor, schlager och rock n´roll och tillsammans har vi ätit, skålat, sjungit och bjudit upp till dans, och vi är glada att vi fått denna chans. Vi tackar så hjärtligt för en finfin vistelse i det gröna och vi vänder nu hem och kan känna oss så skööna. Köszönjük a kellemes hétvégét a csodálatos Tångagärdében! A legközelebbi viszontlátásra!

FIGYELEM! ÚJ LEÁGAZÁS TÅNGAGÅRDE FELÉ

Október közepén átadták a 40-es autópálya Ulricehamnig tartó új szakaszát. Tångagärde ezentúl megváltozott útvonalon közelíthető meg. **Jönköping felől jövet** az Ulricehamn utáni alagutat elhagyva az első leágazás HÖKERUM. Itt kell lehajtani az autópályáról, ahol a körforgalomban nem jobbra, Hökerum, hanem balra, Rångedala felé kell fordulni. A közvetlenül ezt követő körforgalomban Rångedala-Borås felé előre kell haladni, s alig kétszáz méterre egy T-elágazáshoz érve a régi 40-es úton vagyunk. Ezen jobbra Rångedala-Borås irányát kell követni, majd a már ismert kereszteződésnél Åspered felé kell letérni.

Akik **Göteborg - Borås felől**, a másik irányból érkeznek, ugyancsak a Hökerum-i leágazásnál kell lehajtsanak az autópályáról, majd a már leírt - Rångedala-Borås felé vezető útvonalat kell kövessék. Isten hozott Tångagárdére!

2015. november 28-án, szombaton, 13:00 órai kezdettel
a Strängnåsi Dómtemplomban, a Mártírok kápolnájában gyászsztentisztelet keretében

MAGYAR VÉRTANÚINKRA EMLÉKEZÜNK

Az 1999-ben felszentelt „Mártírok kápolnája” - a „Martyrernas kapell” - modern korunk számos keresztény mártírjának állít emléket. Közöttük egy magyar vértanú neve is szerepel.

Sass Kálmán (1904 – 1958) érmihályfalvi református lelkészt az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése után az úgynevezett „Érmihályfalvi csoport” 31 vádlottjának perében Dr. Hollós István volt hadbíró századossal együtt államellenes fegyveres összeesküvés, hazaárulás, az önálló Erdély létrehozására irányuló lázítás, felbujtás, a szocialista államrend elleni szervezkedés, a magyar ellenforradalommal való szolidaritás és kapcsolat, röpcédulák készítése és terjesztése, románellenesség koholt vádjai alapján a román hatóságok halálra ítélték.

A halálos ítéleteket 1958. december 2-án hajtották végre a szamosújvári börtönben.

Ezért tartjuk vértanúinkra emlékező gyászsztentiszteletünket november 28-án, Strängnåsben.

A gyászsztentiszteletet követően a szomszédos gyülekezeti teremben további együttlétre nyílik lehetőség. A megemlékezésre magánautókkal (igény esetén Stockholmból bérelt autóbusszal) utazunk. Résztvételüket kérjük jelezzék Dr. Sebestyén Gábor főgondnoknál a +46-8-184 172-es vonalas telefonszámon. Várjuk jelentkezésüket!

Móra Ferenc

ÉDES KICSI JÉZUS...

Édes kicsi Jézus, aki tapsikolva kérdezed az angyalfiókákat, behintették-e már gyöngymorzsával a tejutat, amwelyiken az égi mezőkről letipeg a földre, drága kicsi Jézus, szabad-e havas fejjel és hamus szívvel elejbed borulni, és kis inged szélét megcsókolva arra kérni, várj még egy kicsinyég, mielőtt betündöklenéd egy éjszakára ezt a szomorú, süket és sötét földkereket.

Édes kicsi Jézus, talán te vagy az utolsó gyermek Isten teremtett világán, aki hiszel még abban, hogy születésed napja dicsőség mennyben az Istennek, és békesség földön az embernek. Tudod-e, hogy ahová készülsz, nem szelíd róna az legelgető bárányokkal, hanem komor vadon, ahol az égből ledobott sátán táborozik parazsas szemű seregével? Hol fogsz itt Betlehemre találni, édes kicsi Jézus, akit az örökkévaló szeretetnek neveznek az írások? Rongyos istálló hiszen csak találatik még a földi téreken, de hol vennéd az embereket, akik tiszta szívvel ereszkedjenek térdre a jászol előtt, ahol a világ világossága mosolyog? Hol vannak a három királyok, akik koronájukat a maguk jószántából levegyék a fejükről és öledbe tegyék játékszernek, és hol vannak a vének és írástudók, akik álmélkodva vallják, hogy bolondság minden ő bölcsességük, és csak az az üdvözítő bölcsesség, amit a te tanulatlan csöpp szád gügyög: szeretet, irgalom, békesség, mit akartok még egyebet?

Édes kicsi Jézus, számot vetettél-e te azzal, hogy ma csak Heródes poroszlói vannak meg az evangéliumokból, ők a világ urai, a Gonoszság, a Rémités, a Kapzsiság, a Gyűlölet, a Góg, a Bosszú, és nincs e világon Egyiptom, ahol tőreik el ne érnének? Tudod-e te azt, hogy aki előtt leborulnak az egek minden erősségei, attól a fölpercellázott földkerekségen mindenütt útlevelet kérnének állig fegyveres marcona emberek, és mint csempészett árut koboznák el tőled a szeretetet, mert tilos beviteli cikk az ma mindenütt, ahol emberek élnek? Tudod-e, hogy téged,

magadban csetlő-botló kicsi gyereket senki a karjára nem venne, meg nem etetne, föl nem ruházna, fagyos lábacsákat lehetével senki föl nem melengetné, legföljebb kis inged, a szent legenda varrás nélkül való vászna sikkadna el kézen-közön rólad? Utcák locspocsában ha tévelyegnél, ijedt rebegésed senki meg nem hallaná, elveszne a kevesek tivornyás zajában, akiknek minden nap karácsonyuk van, és a sokak jajgatásában, akiknek könnyfolyását és vérsírását a karácsony se állítja meg. Nagy paloták márványkopogtatóin, hasadt ajtók törött kilincsein hiába zörgetnél, sehol be nem eresztenének, mert sehol sem áll a küszöbön a Jóság és a Szelidség. A szívekbe hiába kukucskálnál meleg fészek után: az egyikben nyitott torkú kincsesládát látnál; a másikban szerelmi jelvények képét ringatná a sóvár vágy; ebbe egy hasáb fáér, amabban egy meleg ruháér; némelyikben bitófáér; sokban a saját koporsójáér, amelyben szeretne már elbújni az élet elől; valamennyiben a mohó kívánságér, hogy legyenek embertestvérei, akiknek ő parancsoljon, akik tőle függenek, akik őelőtte leboruljanak. Csak olyan szívet nem találnál, amelyről a te gödrös, rózsás, szerető orcád integetne ki: nem tudok mást és nem akarok mást, csak szeretni.

...Édes kicsi Jézus, nem érdemel meg téged ez a mi világunk és nem biztonságos miközöttünk a te járáskelésed – mégis nyitassd ki angyalpajtásaidal az egek aranykapuját, és lebegjetele ez nap a vigasztalan földi mezőkre. Nem miértünk, korhadtnemzedékért, amely bűnben fogant és bűnhődésben fog elrothadni. Mi vén fák vagyunk már, akikre hiába harmatoznak az égi magasok, az emberiség boldogsága a mi hasadozott kérgünkön nem fog már kivirágzani. Mi szét fogunk repedezni és porrá morzsolódnunk a nagy viharokban, amelyek mindaddig fogják nyögetni és csikorogtatni az embererdőt, míg humuszából föl nem sarjad az új. Ezekért, a ma gyerekeiért, a holnap embereiért, a bánaterdő reménysarjaiért szállj le az idén is a földre, megsimogatni őket és a magad lelkét beléjük lelkezni, édes kicsi Jézus!

(1926)

Tallinn, Szent Olaf-templom (XII. század)

**HÍVEINKNEK, MINDEN KEDVES
OLVASÓNKNAK KÍVÁNUNK
ADVENTI ELCSENDESEDÉST,
MEGHITT KARÁCSONYI ÜNNEPLÉST,
ÉS ISTEN ÁLDÁSÁBAN GAZDAG
BÉKÉS, BOLDOG ÚJ ESZTENDŐT!**

a svédországi magyar protestáns gyülekezetek Egyháztanácsa

Új kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja
Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning
Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik évente 4 szám
(Utkommer 4 nummer per år)

**Nr. 3-4 ärgång XXIII. évfolyam 3-4. szám
Október-december 2015 október-december**
Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
a Protestáns Egyháztanács (Kyrkorädet)

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál
S-523 98 HÖKERUM Tångagarde 136
Telefon: **a vezetékes szám megszűnt**
Helyette: Mobil: **+46-70-602 29 68**

E-mail: **tgparokia@gmail.com**
Honlap (Websida): **www.keve.se**

Nyomda: Graphic City Trading AB
Borås, N. Långgata 47 Tel: +46-33-123 087
Példányszám (Uppläga)
900

Egyházfenntartási járulékot fizető tagjainknak
a lapot ingyen küldjük.
Az Új Kéve iránt érdeklődő más olvasóinkat kérjük,
tájékoztatásért forduljanak a Lelkeszi Hivatalhoz:
523 98 HÖKERUM, Tångagarde 136
Telefon: +46-33-275 022
Mobil: +46-70-602 29 68

Egyházi Közösségünk Plusgiro számlaszáma:
Ungerska Protestantiska Samfundet

Plusgiro 602047-3

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség
Gyülekezeti Otthona
TÅNGAGARDE

az Egyházi Közösség által létrehozott
TÅNGAGARDE ALAPÍTVÁNY
(Stiftelsen Tångagarde Församlinggård) kezelésében áll.

A Gyülekezeti Otthon címe:
523 98 HÖKERUM Tångagarde 136
Telefon: **a vezetékes szám megszűnt**
Helyette: Mobil: **+46-70-602 29 68**

A TÅNGAGARDE ALAPÍTVÁNYT
az Egyháztanács által kinevezett
INTÉZŐBIZOTTSÁG vezeti.

A TÅNGAGARDE ALAPÍTVÁNY
INTÉZŐBIZOTTSÁGÁNAK
megbízott elnöke,
SZÓCS LÁSZLÓ
561 51 HUSKVARNA Lahagsatan 15
Mobil: +46-70-276 88 45
E-mail: **formgravyr@gmail.com**

A TÅNGAGARDE ALAPÍTVÁNY
pénztárosa
GAAL IMRE
561 48 HUSKVARNA Ollonborrvägen 6
Tel: 036-13 45 72 Mobil: +46-70-362 45 72
E-mail: **imre.gabriella@telia.com**

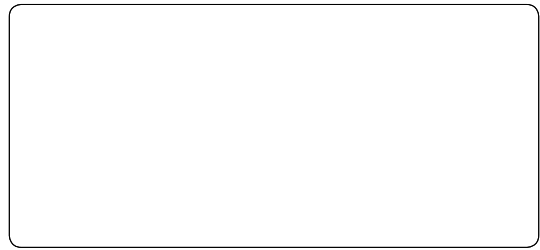
A Tångagarde Alapítvány Plusgiro számlaszáma:
Stiftelsen Tångagarde Församlinggård

Plusgiro 25534-9

**MÁS ÉSZAKI / BALTI ORSZÁGOKBAN
ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK
MEGBÍZOTT VEZETŐI**
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn
BÁN ISTVÁN
EE-75326 KARLA Ra vald, Harjumaa
Lodjapuu tee 10-1 Mobil: +372-50-696 42

FINNORSZÁG – Helsinki – Tampere
NAGY GÁBOR
SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358-19231242 Mobil: +358-40-960 75 59

Szabó Lőrinc

ISTEN

Sokszor tűnődtem: vajon hiszi pap
bátyám Istent? S hogy hiszi? Ami csak
volt, érv, pro s kontra, mind előkerült;
sőt, bármi jött szóba, ha sikerült
újat találnom, néha, valami
új szempontot, ő csak örült neki
s nem háborgott, de maga segített
táplálni fürkész ősztoneimet.
„Fiam”, mondta, „bármennyire igaz
az Úr igaza, mi mindig csak az
ember agyával elemezzük, és
jogunk és tisztünk a kételkedés.
Szűrj mindent, vizsgálj! Csak gyarapodik,
ha maga termi próbaköveit
a hit s az ész; minekünk nyereség,
ami másnak szégyen és vereség.
Mások: érdek; légy te: érdektelen;
s az út végén találkozol velem!”

Härna kyrka, XII. század (mvp)